

Зденек ВОЛЬНИЙ

ПРЕЛЮДІЯ

ПОВІСТЬ

З чеської переклали Микола МАТОЛА і Володимир БУРБАН

День, коли помер перший марблюд, був дивовижний: ясно-ультрамариновий і безкрайній. Пахнув догасанням літа.

Петр Манек, увійшовши до приземкуватої лікарняної споруди, стяг з голови каптур, примружившись, поглянув у довгий коридор. Відчинені двері праворуч вели до картотеки, а з протилежного боку, з радіологічного відділення, випурхнула молодесенька сестричка, тягнучи за собою пилосос.

Пісок тут проникає скрізь, спало йому на думку, можливо, й до операційної зали. Дарма що вентиляція обладнана якісними фільтрами.

Манек перепинив дівчину і спітав, де він може побачити директора.

— Директора як такого в нас немає, — пояснив йому чоловік з плечима борця, підводячись з-за масивного столу: — Я — головний лікар.

Міцна, м'язиста шия на плечах, у подиху добре чути запах алкоголю. Рука, простягнута Петрові, була геть волохата, темне волосся на ній контрастувало з невиразною рідкою чуприною.

— Ви запізнилися. Уже сконав, — чоловік важко опустився у крісло.

Петр вибачливо знизав плечима:

— Мене відрядили одразу, тільки-но надійшло повідомлення. — І він кивнув на пом'ятій портфель під ногами, що мав засвідчити його кваліве збирання, коли в дорогу береться лише найнеобхідніше.

Перекладено за виданням: Zdeněk Volný, Zlatá past plná času. Práce, Praha, 1983.

© Zdeněk Volný, 1983.

© Микола Матола і Володимир Бурбан, 1993, переклад українською мовою.

Зденек Вольний (нар. 1946 р.) — чеський письменник-фантаст, критик і перекладач. Автор збірок оповідань «Неділя на продаж» (1980), «Золота пастка часу» (1983), повісті «День незганьбленого серця» (1980), роману «Брама у вічність» (1985) та ін.

— Я викликав фахівця-ветеринара ще три дні тому, — сказав головний лікар низьким, нутряним голосом. Перехопив Манеків погляд, звернений у куток кімнати: — В пустелі ви знайшли б іще більші кактуси.

Цей екземпляр сягав аж до стелі. Гладенький, темно-зелений і м'ясистий, як і його господар.

— Я справді вирушив одразу, найближчим рейсом!

Безглазо, що взагалі доводиться пояснювати. Хіба вони не на краю Всесвіту, звідки людина вже летітиме хіба що в прірву, в темряву, в невідомість? Стратоплан прилітає сюди лише раз, а влітку — двічі на тиждень. Ідеальний, можна сказати, край світу. Робінзон Крузо почувався б тут як у дома.

— Мусите задовольнитись моїми послугами, — сказав Манек. — Професор Кольцов, якого ви так хотіли побачити, на жаль, не міг знайти часу.

Хто б у подібній ситуації вибачив недолugu іронію?

— Не в титулах, нехай йому чорт, справа. Ви ж не в університет приїхали. — Доктор Вишінський закопилив товстелезні губи: — До речі, ви бодай раз бачили марблюда?

— Марблюдів досліджував професор Кольцов у нас на станції, тож певний досвід їх лікування маємо, — відповів Петр спокійно.

— Марблюд з'явився тут, у пустелі, — буркнув доктор Вишінський, повівши могутньою шию, — а не на дослідних станціях. Затямте це собі.

Петр мовчав. Здогадувався, що істинна десь посередині. Дики марблюди справді відрізнялися, і кожне їхнє покоління виявляло дедалі більшу життєздатність та пристосуваність. Їхня поява залишалася поки що таємницею і ставала ще загадковішою в міру того, як обростала новими припущеннями.

— Свої міркування тримайте при собі, — головний лікар знову скривив товсті губи. — Що ж, ходімо.

Петр підняв пухкого портфеля й рушив до дверей.

— Портфель, мабуть, в анатомці не знадобиться, — підковов його Вишінський і вивалився у коридор.

Петр збіг слідом за ним на перший поверх. Перед дверима Вишінський поклав палець на якусь кнопку, й апарат, ідентифікувавши його відбитки, дав сигнал: двері відчинилися.

Під стелею приміщення, викладеного сніжно-білими кахлями, спалахнули натрієві люмінесцентні лампи. Посередині лежала величезна дохла тварина, яку ніхто інакше не називав, як марблюд.

Справжнісінський *Camelus martis*, Петр оглянув його швидким поглядом. З віддалі трьох метрів здавалося, що важить він добрих півтонни. Явно найбільший з усіх, яких Петр раніше бачив. Для ветеринара з дослідницької станції це вже щось значило.

— А як ви його сюди затягнули? — Петр поглянув на вузький прохід.

Вишінський кивнув головою:

— Навпроти двостулкові двері, що ведуть у двір, чи, як ми тут кажемо, до еспланади. Приміщення обладнувалося під склад медикаментів, а не під анатомку. Та люди творять, життя перетворює.

Манек хутко зиркнув йому в вічі, проте на підпухлому обличчі Вишінського не прочитав нічого, що б дало йому ключ до лікарівих слів.

— Перевдягніться, — провадив далі Вишінський своїм рівним, глибоким голосом, — візьміть халат і будьте якнайбережніші. Я вас дуже прошу.

— А протокол? — запитав Манек.

— Я писатиму.

Петр одягнув щільні еластичні рукавиці й схилився над продовгуватою головою тварини. Її вирячені, червоні очі блищають, мов скляний привид близької біди.

— Правою педаллю можете підняти стіл на потрібну вам висоту, — сказав Вишінський.

— А коли, власне, здох цей марблюд? — запитав Петр.

— Учора, о шістнадцятій сорок одна центрального часу, — мовив головний лікар і майже вибачливо додав: — До такого анатомування ми не готові.

Петрові вперше доводилося самому робити розтин, дарма що на станції

працював уже чотири роки. Подеколи, звісно, й там мерли марблюди, хоч були досить міцними. Жодна інша тварина взагалі не виживала в цих умовах.

Добравшись до нутрощів, у череві Петр угледів зеленаву кашку з духом гнилизни. У ній було значно менше води, ніж, скажімо, в нутрощах корови, але для марблюда це було нормальним. Загадка, чому люди не витримують без води так довго, як марблюди, чи — на Землі — верблюди, пов'язана не з кількістю води у шлунку. Якщо внаслідок випаровування через потові залози та дихальні органи марблюд втрачає четвертину ваги, то кров його гусне лише на десять відсотків. Людина ж у подібній ситуації втрачає третину води у крові, і загусла рідина струмуючи в організмі так повільно, що вже не може регулювати температуру тіла й забезпечувати життєві функції.

Манека насторожило серце. Воно було якогось ціанозного, синювато-фіолетового кольору. Значуще озирнувшись на Вишінського, той кивнув. Зміну забарвлення Петр спостеріг іще на деяких слизових оболонках, але вже більше не звертав на це уваги.

Завершили розтин, уявивши зразки для мікробіологічного аналізу. Коли Манек випростався, то від утоми аж похитнувся. Стягнув рукавиці.

— Що це? — раптом спитав Вишінський, вказуючи пальцем на Манекову ліву долоню.

— Мабуть, зачепив себе скальпелем, — відказав Петр, роздивляючись ранку. — Відбувся малою кров'ю, як то кажуть, після такої різанини...

— Негайно обробіть її, — звелів Вишінський. — Покиньте все тут, — він кивнув на забруднений халат, — поруч душова і дезинфекційна.

— Ви геть нічого не лишаєте для фактуму, — втомлено мовив Петр.

— Анічогісінсько, — рішуче потвердив Вишінський, а Манек уперше відчув до цієї гори м'яса щось на зразок симпатії.

Їдальню архітектор забарвив у жовті, зелені, сині тони, знаючи, що вони підбадьорюють і знімають психічну втому. Зала була порожня, і Петр лише тепер усвідомив, як довго тривало анатомування.

Тільки-но Манек поклав на стіл прибор, як до їдальні забіг дрібний чоловічок з довгим, густим, темним волоссям.

— Доктор Гулар проходить у нас інтернатуру, — відрекомендував його головний лікар. — Ви з ним швидко порозумієтесь.

В останньому реченні, здавалося, був якийсь натяк.

— Дені, — усміхаючись, кудлатий потис Манекові руку. — Колись я справді був інтерном, але тепер усі все робимо разом. Хіба що з марблюдами ще не мав справи.

Не так уже й важко було здогадатися, куди він хилить.

— І знаєте чому? — спитав він нарешті по невеликій паузі.

— Дещо знаємо, — неохоче промимрив Вишінський. — Знайди мені П'етро й приходьте обидва нагору.

П'етро Альтафіні — це насамперед чорні окуляри, що дивилися вниз із двометрової висоти. Манек відчув на собі його бистрий погляд, але окрім привітання не почув нічого.

— Лікар Денопулос у відпустці, — сказав головний лікар, вмощуючись за своїм масивним робочим столом. У кутку, здавалося, їх підслуховував кактус. — Тож ті, що тут сидять, це всі.

— Само собою, — нетерпеливився Гулар, зберігаючи, однак, членість.

— З результатами анатомування, — суворо провадив Вишінський, — вас ознайомить колега Манек.

— Н-ну, так... — забубнів зненацька заскочений Петр. — Якщо протокол готовий...

— Будь ласка, — кивнув головний.

— Маймо однак на увазі, — спромігся нарешті на слово Манек, — що поки не отримаємо результатів мікробіологічного аналізу, мусимо сприймати все лише як здогад. Як робочу гіпотезу, — додав він, розгублено посміхаючись. Краєм ока помітив, як Гулар зреагував на цей його усміх. — Це був один з найздоровіших марблюдів...

— Тому й помер, — докинув Альтафіні. Гулар хихкнув.

— Помер від задухи. Від недостатності кисню у крові. Ознаки ціанозу очевидні. В основному на серці та слизових оболонках. Гадаю, можливі дві причини. Перша — марблюд отруївся, або ж його отруїли...

— А друга? — Дені Гулар пошкрябав пальцем підборіддя, підскакуючи у кріслі.

— Теоретично не виключене, — провадив Манек, — зараження якимись мікроорганізмами: вірусом чи бактеріями. Так, унаслідок паразитування вірусів на певних клітинах може утворюватись токсин, який зв'язуватиметься з червоними кров'яними тільцями міцніше, аніж кисень; отже, кисень не переноситиметься кров'ю по тілу...

— Зрозуміло, — знову втрутівся Альтрафіні, — вам відомі такі організми?

Манек завагався й непевно похитав головою. Зиркнув на Вишінського, замисленого, майже відсутнього.

— Я кажу не про те, що ми практично винищили хвороботворні мікроби, — Альтрафіні сидів рівно, чорні окуляри надавали його постаті якоєсь закам'янілої елегантності. — Пропоную лише зупинитись передусім на хімічній версії.

— Нема взагалі потреби зупинятися поки що на будь-якій версії, — знизав плечима Манек. — Завтра отримаємо значно повніші дані.

— А Тейксейра знає про це? — поцікавився Гулар і, вловивши Манеків запитальний погляд, пояснив: — Жоао Тейксейра — начальник служби порядку.

— Ще б пак, він сам його сюди привіз! — пояснив Альтрафіні, ховаючись за чорними скельцями.

— Це перша смерть у нашему поселенні, — зазначив Гулар. Широчезні плечі Вишінського при тому здригнулися.

— Не плутай марблюда з людиною, — крутнув головою Альтрафіні.

— Ти віриш у душі?

— Не вірю. Але, з твого дозволу, маю деякі думки щодо принципової відмінності між людьми і тваринами, — відрубав Альтрафіні.

— Шкода, — Гулар почухав пальцем підборіддя. — А чий то, власне, був марблюд?

— Звідкіля мені знати? — буркнув Альтрафіні.

— А все-таки: коли було помічено перші симптоми? І чому його не привезли сюди раніше? Чому...

— Ти поводишся як дитина, — Альтрафіні стиснув долонями скроні. Гуларові запитання, що вихлюпувались одне за одним, та ще й з дня на день, роз'їдали усіх не згірш від азотної кислоти.

Пролунав стукіт у двері, увійшла медсестра:

— Привезли породіллю.

Альтрафіні випростався на весь зріст, і чорні скельця при тому гойднулися. «Цього разу все обійшлося», — спало на думку Петрові.

— Альтрафіні узагалі не варто ні про що запитувати, — Гулар зручно вмостиувся на кріслі, — однаково він ніколи нічого не знає.

Тільки-но Вишінський їх відпустив, Гулар перший звернувся до Манека:

— Доки збираєтесь тут пробути?

Петр знизав плечима:

— Не знаю, про це ще не говорили.

Гулар пошкрябав підборіддя й запропонував, киваючи на Манекову валізу:

— Я покажу вам найкоротший шлях до готелю. Зекономите час.

Вулиця, з низенькими будівлями обабіч, видавалася обжитою.

— Відчуваєте? — запитав Гулар, коли вони ступили на дошки з твердого пластику, якими була вимощена дорога.

Петр Манек зупинився і спробував вдихнути на повні груди. На зубах заскрипіли незримі піщинки.

— Пустеля, — видихнув він.

— І все-таки дивно, що людина спромоглася здолати її! — вигукнув Гулар з дитячим захопленням. — Вам не здається?

— Головне: прижилася рослинність. Можемо тепер не переживати за кисень. Проблему з водою, мабуть, теж якось вирішимо.

— Ви вірите в це?

Манек знову знизав плечима, застромив в електронний пристрій, що заміняв вахтера, особисту картку, отриману від Вишінського, і прочитав на екрані номер свого помешкання: вісім. Одночасно він заслав до машинної пам'яті свої відбитки пальців.

— Раніше влітку тут було напівпорожньо, — пояснив незвичну багатолюдність Гулар, — хоча літо в нас найліпша пора року. Але з часом тут буде всесвітньознаний курорт.

Манек уже хотів було попрощатися з ним, але Дені спохопився:

— Ледь не забув. Моя дружина запрошує вас на вечерю.

— Ale ж вона навіть не знає про мене, — посміхнувся Манек, — до того ж я повечеряв з Вишінським.

— Буфет — це не їжа, — Гулар узяв його під руку. — Перед моєю Сімонаю ви про таке навіть не згадуйте.

Сімона Гулар зустріла Манека дружньою, трохи притомленою усмішкою:

— Тут знають усі про все. Миша не прошмигне, хоч би й за двісті кілометрів звідси. Аж до Скелястого міста.

— Скелясте місто? — здивувався Манек. — Я гадав, що Нью-Доусон на всю округу єдине...

— Атож, — притакнув Дені, відкорковуючи пляшку. — Скелясте місто не означає поселення. Це скелясте громаддя посеред пустелі. До речі, наскільки мені відомо, його ще ніхто як слід не обстежував.

— Кажути, що... — Сімона Гулар раптом запнулася. Манек помітив, що її каштанове волосся вже де-не-де взялося сріблінками, хоч їй було зaledве тридцять п'ять. — Що там жили...

— Аборигени, — допоміг їй Дені, знову наповнивши склянки і закоркувавши пляшку. — Нісенітниця, звісно, але дехто в цю вигадку вірить.

— Декого це ще й лякає вві сні, — додала Сімона. Петр, здається, починав розуміти, чому її волосся передчасно узялося сивиною.

— Тож будьмо здорові, — Дені підняв склянку і з усміхом додав: — За здоров'я аборигенів, адже це ми.

— Досі я бачив тут келишки тільки з пласти маси, — зізнався Петр.

Він був не здатен боронитися від приємних чарів, що струмували не тільки від приємного на смак ароматного золотисто-буруватого трунку.

— То ви збираєтесь сьогодні вечеряти лише коньяком? — спитала Сімона.

— Вірю, що ти не даси нам так низько упасти, — засміявся Дені. — У столиці тоді вважали б, що на краю пустелі справді живуть самі варвари. Та ще й скупі.

Петр досить швидко забув утомлені сірі очі Сімони Гулар і щасливо сміявся. Знову зустрівся з ними аж тоді, коли вона несподівано швидко почала прощатися.

— Не ображайтесь, я не зовсім добре себе почуваю. Піду приляжу. А ви пригощайтесь. Цю пляшку Дені беріг від самісінського нашого приїзду.

В її словах був якийсь підтекст — незрозумілий, але відчутний.

— На чому ми зупинились? — порушив Дені хвилинну мовчанку, впродовж якої вони прислухалися до стихаючих кроків Сімони.

— Про Альтафіні. Твої запитання таки приведуть його коли-небудь на стіл анатомки.

— Стіл анатомки! — засміявся Дені. — Невже це й справді і була така каторжна праця? Один марблюд — і цілій світ дотори ногами?!

— Не зовсім так, — заперечив Петр, — але Вишінського я розумію. Це його службовий обов'язок — відповідати за Доусон, він мусить мати певність у всьому. Втім, найбільше мороки буде службі порядку.

— Зловмисне отруєння?

— Не знаю, але, розумієш, марблюди не помирають від нещасного випадку, це малоймовірно.

— От із Сімоною я маю справжню мороку, — змінив тему Дені. — Кат його знає, що з нею діється.

Петр відчував, що це його справді тривожить.

— Усе налагодиться, — сказав він.

— Ні, — різко хитнув головою Дені, й волосся збілось йому за вуха. — Ми просто не створені для цього місця.

Петра здивували злі нотки у голосі співрозмовника:

— Хочеш повернутися?

Дені похилів чоло і тихо, мовби сам до себе, мовив:

— Ні, сам знаєш, що це неможливо. Хто звик до трьох восьмих земного тяжіння, тому дороги назад немає.

Петр задивився на брунатну рівнину:

— Тут справді знаходили золото?

— А чого б іще таку глушину охрестили Нью-Доусон. — Дені швидким рухом відкоркував пляшку й долив. — Та й навіщо було б узагалі засновувати поселення на самому краї Великих Пісків?

— Для наукових дослідів, — докинув Манек.

Дені гірко всміхнувся:

— Ми з тобою однакові дурні. Думаємо про науку, а тим часом ідеться головним чином про мамону. Золотошукачі сюди висадилися першими, одразу по геологічній розвідці.

— Може, я справді тюхтій, але чомусь їм не заздрю.

— Цвінтар тут з'явився раніше, аніж фундамент лікарні. Піди коли-небудь туди.

— А золота вже нема?

— Ти й справді нічого не знаєш? — здивувався Гулар. — Його тут, на краю Пісків, мабуть, і не було багато. Правда, останнім часом подейкують про багатообіцяючі поклади далеко в пустелі. Кількасот кілометрів звідси.

— Отже, цвінтар розростеться, — саркастично докинув Манек.

— Навряд. Хто сам сюди не повернеться, того ніхто вже не знайде.

— Міські власті зекономлять на тому якусь копійку.

— Не думаю, щоб це їх вельми втішило. Сюди ринули цілі орди, а клопотів з такими людьми чимало.

— Розумію. Житло, харчування...

— Акумулятори до джипів і вертолітів, — додав Дені, — харчі для марблюдів.

Вони перезирнулися.

— Так ось чому в готелі ніде яблуку впасті, — спохопився Манек. — Хоч це й державна власність і електронного швейцара не підкупиш.

— Частина номерів належить місту, — поправив його Дені. Тоді додав: — Повір мені, дуже скоро ця орда на власній шкурі відчує, що таке Великі Піски.

— Ти як віщун.

Петр прокинувся від неприємного тиску в скронях. Геть очманілій, сів і лише тоді усвідомив, що перебуває аж на краю світу. Хвильку порозмірковував, чи не занадто гучно це сказано — «край світу», тоді, стомлено позіхнувши, побрів до умивальника. Дозувальний автомат вцідив йому в склянку трохи води, якої вистачило тільки прополоскати рот. Роздягнувшись й ступив під душ. Сильний струмінь повітря з компонентами, що очищають і освіжують шкіру, приємно промасажував тіло.

У лікарні побачив доктора Вишинського за робочим столом, мовби він отак просидів цілу ніч. Під очима в нього з'явилися мішки, губи підпухли, все це підтверджувало Петрів здогад. Мовчки кивнув на привітання.

— Щось з'ясували?

Головний лікар заперечливо похитав головою: — Деесь під обід щось буде відомо. — Тоді додав: — Ціанід виключено.

— Не конче має бути ціанід, — заперечив Манек. — Адже є ще багато речовин з подібною дією. У людини, наприклад, — складні органічні токсини, які не завжди легко виявити.

— Людина не марблюд.

Петр згадав, що недавно десь чув ці слова.

— Для нас — на жаль. Бо про людську кров ми знаємо все-таки значно більше.

— Зачекаймо ще трохи, — сказав доктор із непроникним спокоєм, справжнім чи вдаваним — Манекові страшенно хотілося б це розпізнати. — Ви, звичайно, не маєте бажання тут затримуватись?

— Маю власну роботу, — Петр махнув рукою, мовби далаючи тим жестом одразу чотири чи п'ять тисяч кілометрів.

— Що ж, замовляйте квиток. Рейсовий стратоплан — о вісімнадцятій п'ятдесят п'ята.

У коридорі Манек роззирнувся, сподіваючись зустріти доктора Гулара й попрощатися перед відльотом.

Збігши сходами на перший поверх, спинився уражений: сірими очима до нього посміхалася Сімона Гулар у білому одязі медсестри.

— У вас на обличчі такий подив! Треба управляти своїми емоціями.

— Дені сказав, що у вас двоє дітей.

— Домогосподарок тут немає, — Сімона Гулар невідривно дивилася йому в обличчя, — як немає швейцарів чи...

— Жінки працюють виховательками у дитсадках або медсестрами, — висловив здогад Петр.

Сімона кивнула.

— Учора забула вас запитати, як довго ви тут затримаєтесь.

— Саме йду замовляти зворотний квиток. На сьогодні.

Вона ураз ніби зів'яла.

— Щастить декому! — Сімона відгорнула з чола пасмо волосся.

— Але ж тут цікаво, — Манек відвів погляд убік. — Справжній новий світ.

Набагато більший, ніж друга Америка.

— Справді, цікаво, — погодилася Сімона вже без гіркоти у голосі. — Новий світ. Біда лише в тому, що ми, — останнє слово вона вимовила з притиском, — ми до нього не належимо.

Манек розвів руками, намарно шукаючи втішну відповідь:

— Звідки ви це взяли? Звичайно, буває нелегко, але ж людина за все мусить платити.

— Але чому маю платити саме я? Мені б вистачило світу з братками під вікном і будкою для морозива, як та, що стояла на розі нашої вулиці.

— Плата береться за саму приналежність до людського роду.

— Заберіть мене!.. — вигукнула вона раптом і тут же сухо подала йому руку: — Прощавайте.

Петр Манек не озирався, мовби забракло йому для цього мужності.

Квиток удалося замовити без жодних ускладнень. Ніхто, видно, крім бідолашної Сімони Гулар, не поривався з цього матеріалізованого уже сьогодні майбуття. Воно їх цілком задовольняло.

Чепурненька молода жінка за перегородкою каси люб'язно всміхнулася:

— Місце можете самі собі вибрати. Раджу вам біля вікон праворуч, десь перед крилом.

— Справді?

— Побачите Великі Піски. Знаєте, вони безкрай. Дивовижна панорама, — вона чарівно похитала білявою голівкою. — А тоді ще й Скелясте місто побачите — темну тінь над обрієм.

Петр Манек члено вислухав її, а тоді вийшов на вулицю. Рух не був надто інтенсивний, проїзділи головним чином вантажні електромобілі та джипи з широкими шинами, пристосованими для пересування в пустелі.

Через хвилину швидкої ходи він відчув легке запаморочення й нудоту. Кисню в атмосфері було менше тих норм, до яких людина за мільйони років пристосувалася. У великих будівлях повітря часто збагачувалося киснем.

Петр мав можливість востаннє оглянути один з острівців цивілізації, на який здебільшого не потикалися навіть найдопитливіші туристські групи. Довкола виднілись лише приземкуваті будинки з пластмасових панелей, які він зустрічав і вчора на кожному кроці: легкі, різnobарвні, зручні. Містечко жило собі, невеличке й обпалене сухим вітром.

Тільки-но Петр зайшов до лікарні, як звідкілясь, наче дух, виринув П'етро Альтайфіні.

— Халепа, пане колего, — тихо мовив він, нервовим рухом поправляючи окуляри. — Біжіть до шефа.

Петр помчав сходами. Відчуття задухи не зникало, хоча лікарня мала власні кондиціонери.

Доктор Вишинський роздивлявся якийсь папір достоту в тій самій позі, що вчора і нині рано. Петру на мить навіть здалося, що час зупинився.

— Причина смерті, — озвався Вишинський, коли Манек усівся під кактусом, — токсин, що сполучається з гемоглобіном активніше, аніж кисень.

— А точніше: перетворює двовалентний атом заліза у кров'яних тільцях на тривалентний, непридатний до перенесення кисню, — докинув Манек.

— Пощастило нарешті з'ясувати приблизний склад токсіну, — провадив Вишинський. — Але найістотніше — його вважають продуктом виявлених у крові мікроорганізмів.

Петр недовірливо похитав головою.

За розмірами вони близькі до рикетсій, точніше: *Bartonella bacilloformis*, — читав Вишинський результати аналізу. — Мають форму зігнутих тичинок, досить рухливі.

— Це схоже на якийсь анахронізм. Що ж воно за *Bartonella bacilloformis*?

— Паразит червоних кров'яних тілець, якого довго не вдавалося виявити. Зробив це нарешті Бартон десь аж 1909 року.

— Пригадую! — вигукнув Манек. — Лихоманка Ороя. Але звідки ця напасть могла тут узятися?

Вишинський сидів нерухомо, трохи зсунувши могутні плечі. Думки його блукали десь далеко.

— У марблюда, звичайно, хвороба може розвиватись інакше, ніж у людини, — зненацька озвався Манек, мовби злякавшись тиші:

— Лише дві речі, — перебив його Вишинський, — і ніщо інше, — нас можуть зараз цікавити. По-перше, чи передається хвороба людям? Хоч би якою вона була. А ще — скільки марблюдов уже заразилося? Що мудрого скажете?

Манек завагався.

— Мудрого — нічого, — сказав нарешті. — Але ж хвороба не обов'язково має бути заразною. Або навпаки, як це було з пситакозом — хворобою папуг. У людини вона пробігала як важке вірусне захворювання легенів. Та чому маємо сподіватися на найгірше? Це була б страшна халепа — епідемія серед марблюдов. Вас не повідомляли про якісь нові випадки?

Вишинський гойднув свою важку тушу.

— Це ще нічого не значить. Марблюдами користуються в основному золотошукачі, а їх, боюсь, не дуже засмучує, коли той чи той марблюд здохне.

— А де вони беруть інших?

— Купують у фермерів.

— Фермерів? — здивувався Манек.

— Якщо можна їх так назвати. Кілька сімей осіло на краю пустелі і пробують там... просто вижити.

— Людина мене завжди дивує найдужче, — зізнався Петр.

Старий велет усміхнувся.

— Слід, гадаю, почати з того, померлого, — сказав Манек. — Кому він належав?..

— Я викликав уже доктора Тейксейру, — перебив його Вишинський. — Має бути тут з хвилини на хвилину.

Доктор Тейксейра виявився невисоким чи, власне, й зовсім низеньким темноволосим чоловічком, з черевцем і жовтуватим відтінком шкіри, мовби хронічно хворий на печінку.

— Неприємна справа, — кивнув він, потискаючи руку Манекові з привітною посмішкою. — Жаль, що маєте з цим такий клопіт.

— Докторе, — втрутився Вишинський, — ви, звичайно, уже в курсі справи.

— Безперечно, — кивнув Тейксейра; з його блідих, тонких вуст не сходила компанійська посмішка.

— Ми повинні об'єднати зусилля й негайно взятися за це діло.

Манек здивовано глянув на Вишінського. Здавалось, енергія, що досі дрімала, вибухнула в ньому, і тільки могутні плечі лишалися й далі зсутулені.

— Я гадав, це обов'язок доктора Манека. Хіба його не для цього відрядили зі столиці? — здивувався доктор Тейксейра.

— Манек ветеринар, а не детектив! — відрубав Вишінський.

— Я також не на посаді Шерлока Холмса, моя справа — оберігати порядок. А це, між іншим, досить клопітна й відповідальна штука.

— Ніхто в цьому не сумнівається.

— Ми вам, звісна річ, допоможемо. Очевидно, вас найбільше цікавить отой чортів Макінтайр, — посміхався Тейксейра.

— Макінтайр? — перепитав Манек, якому нічого не говорило це прізвище.

— Власне, Макінтайрів марблюд, — уточнив Вишінський. — Макінтайр нас зацікавить лише тоді, коли дістане гарячку й посиніє.

— Боїтесь, що так буде? — Тейксейра раптом посерйознішав і в очах його, здавалося, промайнув страх. — Доктор Манек може мене супроводжувати.

Тейксейра виявився напрочуд привітним і цікавим супутником, мав лише професійну хворобу — надмірну допитливість; так само і його підлеглий, до якого він привів Манека, мало чим відрізнявся від свого шефа, хіба що світлішим волоссям та ще більшою доброзичливістю.

Набравши шифр, він відчинив скриньку і добув звідти невеличкий предмет. Швидко перешов до протилежної стіни і вставив той предмет в іншу скриньку. Молочно засвітився екран.

— Макінтайр, Вашингтон, — прочитав синюваті літери Петр, — народився дві тисячі сорок сьомого року, Пасадена, Земля, геолог, випускник Каліфорнійського університету, розлучений, колишня дружина Єва, народжена...

— Що вас іще цікавить? — перепитав за спину Тейксейрів підлеглий.

— Скільки у Макінтайра марблюдів?

Молодик підозріливо глянув на Манека:

— З актуальною інформацією маємо певні проблеми, — мовив він обережно, не певен, чи, бува, ветеринар з ним не жартує. — Як правило, ми не вдаємося в такі деталі, бо...

— Бо така інформація швидко старіє, — підказав Петр.

— Так, але є й інші причини, про які ви, певно, здогадуєтесь, — продовжував молодий чоловік, вельми ввічливо й тактовно. Тоді раптом додав: — Той Макінтайр трохи, сказати б... дивакуватий, — і пояснив, уловивши легку Петрову посмішку: — Не в тому розумінні, що ним треба займатися спеціально.

— Ще б пак, адже кажуть, що сюди ніхто не проникне бодай із найменшим грішком.

— Власне, тому, порівняно з Землею, злочинності тут майже немає. Ніхто не боїться вийти з хати й серед ночі...

— Це всі належно цінують, — підтвердив Манек. — Але чим тоді відрізняється Вашингтон Макінтайр від усіх нас?

Молодик хитнув головою:

— Передовсім — стилем життя. Він і не фермер, і не золотошукач, давно не працює в геологічній розвідці, хоч приїхав сюди як геолог. Він, власне, провадить якісь дослідження, але так, для себе. Ця золота лихоманка — може, я й перебільшу, — на його совіті.

— Справді?

— Він перший натрапив на золото серед кварцитів неподалік звідси.Хоча й познаходив дещо, але, схоже, це все перестало його цікавити. Подався ще далі, подейкують, аж до Скелястого міста.

— А ви не вірите?

— Бачте... Я тут для того, щоб подавати лише точну інформацію.

— А як би зустрітися з цим чоловіком у чботях-самоходах?

— Найімовірніше на «базі», як називають його будинок. Ось погляньте. Він обернувся й пробіг пальцями по кнопках комп'ютера. На екрані з'явився малюнок з темних рисок і цяток.

— Отут, — кивнув молодик. — Нью-Доусон, якщо рушити просто на південь...

Петр Манек вирушив просто на південь з відбитком карти, що її видав комп'ютер, радіофоном та завеликим, як йому здавалося, запасом води та їжі, що зайняв більшу половину джипа. Машина з широкими шинами була напрочуд слухняна і мчала з неймовірною, як для пустелі, швидкістю, близько п'ятдесяти кілометрів за годину. Швидше роз'їжджали тільки охоронці порядку.

Шосе увірвалось раптово, без жодних попереджень. Петр зупинився. Відчуття близького стрибка через незриму, але глибоку межу між двома світами, майже паралізувало його. В уяві зринуло обличчя касирки, якій він близько двох годин тому повернув квиток і яка побажала йому щастя й успіху.

— Що ви маєте на увазі? — на мить повернувшись до неї Петр.

Дівчина білозубо посміхнулася і знічено знизала плечима:

— Знайдете багато золота. Ви ж за цим приїхали?! Як і всі останнім часом.

— А як ні?

— Вам іще поталанило, — звірилась вона йому пошепки. — Подейкують, що незабаром сюди пускатимуть лише за спеціальним дозволом.

— Це ж чому?

— Проблема з харчуванням, та й усе інше... Щось у нас діється таке...

— Серйозно? То, може, я й справді знайду купу золота, — посміхнувся Манек. — Дякую вам!

— А якщо його стане на двох — не забудьте й про мене.

Порівнюючи її слова з поведінкою Сімона Гулар, особливої різниці не знаходив. Звичайно, Сімона була старшою й мала розладнані нерви, а також нахил до істерії. Петр роздивлявся довкола — по охристо-жовтих пагорбах із червонястим або коричнюватим відтінком чи навпаки — виблієніх, мов пісок на морському пляжі: місцями видніли кактуси. Бракувало лише скойок, викинутих на берег хвилями, ударів прибою, запаху солі.

Далі, на південь, не було ні душі, яка могла б милуватися цим краєвидом. Тільки небо — яскраво-синє й прозоре.

Той хлопець таки підібрав йому в картотеці маршрут: невдовзі Манек побачив на видноколі цятку, яка швидко виросла у невелику, приземкувату хатину, і Петр уперше відчув, як важко в пустелі вгадати віддалу і який тут оманливий обрій, значно більший, аніж на Землі.

За огорожею бродило кілька охлялих марблюдів, і Петр знову спинився, щоб оглянути їх. Найближчий обрізав пластиковий кілок, вступившись у нього великими почервонілими очима. Та тільки-но Петр озвався до нього, одразу притрюхкали іще три допитливі марблюди й також заходились перевіряти істівність огорожі.

Петрові вона уявлялась не менш придатною до їжі, аніж кактуси, якими годувались марблюди. Жодна інша рослина в пустелі не приживалась.

Коли Петр рушив з місця, під ногами загойдався пісок, здавалося, дрібні хвилі колихаються під ногами. Простір перед будинком був вимощений пласким камінням, переважно червоно-коричневим, зі світлуватими і різnobарвними прожилками. Петр постукав у двері, ніхто не озвався.

Повертаючись до машини, помітив удалині шлейф куряви: чужий джип наблизався до нього, підстрибуючи на камінні, мов сарна, поки нарешті різко загальмував біля огорожі.

З кабіни вискочив міцний чолов'яга у синьому комбінезоні, тримаючи праву руку на відстовбурченій кишені.

— Що ви робите біля марблюдів?

— Я ветеринар, — представився Манек. — Якщо це ваші марблюди, то я б хотів з вами перебалакати.

— Мої тварини поки що жодного шарлатана не потребують! — буркнув господар. — І якщо тут не тинятимуться різні психи — гадаю, й не потребуватимуть.

— Виглядають начебто непогано, — сказав Петр. — У міру вгодовані.

— Нехай йому чорт! — чоловік у комбінезоні взявся руками в боки. — Та

коли б мене тримали на кактусах, присягаюсь, і я виглядав би не ліпше..

Петр посміхнувся:

— Якщо помітете щось незвичне у їхній поведінці, повідомте мене. Просто в лікарню. Ветеринарного відділення поки що в нас немає.

— Значить, це правда? — чолов'яга дивився Манеку просто у вічі. — І скільки їх уже здохло? Вукотич уранці казав, нібито сім.

— Один.

Якщо це служба порядку намагалася приховати нещастя з марблюдом, то досягла цілком протилежного результату. Як завжди.

— Нехай йому чорт! — буркнув знову господар, мовби до останньої хвилини вірив, що Манек усе спростує.

— Поки що один. Про все інше ще нічого не знаємо. Будьте пильні.

— Я вже давно хочу їх продати. Дружина про них не дбає, а мені сюди щодня їздити... Ще й за таке ранчо платити, — глумливо посміхнувшись, він розвів руками, — де ані стебельця трави... Був би й продав уже, коли б не оті золотошукачі. Ціни щодня повзуть угору, а проте далі чекати вже не можу.

Жан-Поль Коші був невисоким на зріст жилавим чоловіком, з продовгуватою головою, до якої хтось міцно прип'яв великі відстовбурчені вуха, а спереду причепив міцний, довгий ніс. Дорогою до його ферми Манек бачив кілька кактусових гаїв, місцями проріджених, очевидно, на корм. Проминув піщані дюни й замети біля шпичастих червонуватих скель, натрапляв у двохтрьох місцях на відвали пустої породи, які засвідчували: тут свого часу видобували руду.

Коші чекав його на подібному до щойно баченого майданчику з плаского каміння. В правиці він стискав величезний мачете. Лезо блищає, мов церковне срібло.

— Це не на вас, — він скривив уста в grimасі, що означала посмішку і мала заспокоїти Манека. — Збираюсь на кактуси.

Коли вони потисли один одному руку, здивований Коші вигукнув:

— Ой, тримайте мене! Золотошукачів бачив, фермерів — бачив... Ну, та раз ви уже приїхали, дам вам роботу.

І, не чекаючи згоди, він подався кумедними широкими кроками до зеленої споруди — такої самісінької, яку Петр уже нині бачив. Щоправда, до цієї Коші прибудував іще хлів, дах якого був вищий за його власне житло.

Всередині було сутінно й тепло. Тварина лежала на боці, а другий її бік у повільному ритмі здіймався і опадав. Обидва схилилися над головою марблюда.

— Уош Макінтайр провозив тут свого паршивого марблюда, якого відкопав бозна-де! — люто випалив Коші.

— Паршивого?

— Атож! І Маркіза підхопила це від нього. Має тепер також червоні очі й, бачите, оті фіолетові жилки у паці?

Манек кивнув на знак згоди.

— Я візьму інструменти.

— Той паршивець теж мав такі жилки! — не вгавав Коші.

— Він уже сконав, — сухо повідомив Манек. — Учора пополудні.

— Ще б пак! То ж були самі шкіра та кості!

— Я бачив і худіших марблюдів. Це щастя, що їх у вас тільки троє. — Петр обвів поглядом хлів і швидко додав: — Коли б дійшло до найгіршого...

— Щастя! — буркнув Коші, — щастя, що я встиг п'ятьох продати.

Манек гостро зиркнув на нього і холодно мовив:

— Потім скажете мені — кому. Я мушу записати. А поки що давайте мотузки, зв'яжемо її і зробимо ін'єкцію. Іншим, звичайно, теж.

Коли вони нарешті вийшли на чисте повітря і Манек обтер об штани долоні, Коші, відвівши погляд, подякував і кивнув у бік оселі:

— Донька запрошує вас повечеряті.

«Як у такого потворного чоловіка може бути така донька?» — здивувався Петр, коли електричне світло вихопило з темряви її постать. На темне волосся дівчини падали рудуваті, як навколоїшні скелі, полиски від жарівки. Ця зустріч

викликала у Петра явно більше емоцій, аніж парники під молочнувато-прозорою плівкою, куди Коші завів його дорогою від хліва.

— Цвітна капуста? — не повірив він там своїм очам. — І цибуля?

Коші задоволено посміхався.

— Тепер вам покажу іще дещо!

Він потягнув Манека вглиб, за важкі завіси, де взагалі нічого не було видно.

Там росли невисокі кущики, схожі на деревце внизу і з в'юнками паростками угорі.

— Неймовірно!

— Зірвіть собі гроно, — посміхнувся Коші. — Я виростив перший виноград у цьому мізерному світі, де не ростуть навіть колючки.

— Ну, все-таки, — поправив його Манек, — тутешні кактуси без колючок!

— Все одно свинство! — не вгавав Жан-Поль Коші. — Знаєте, я народився в Бургундії. Мій дід був звичайним собі селянином, але мав гарну винницю. Зрештою, як усі. Бургундське — королівське вино. Навіть божоле проти нього — помій.

— По-королівському кислий, — посміхнувся Манек. — А чого це бургундський винороб поселився аж на краю пустелі?

— Однаково колись достигнел Дарма що замість сонця його гріє атомна батарея. — По цих словах він спохмурнів: — Я б ніколи не покинув Землю, повірте, якби в дружині не знайшли раку. А саме тут, — негарний, жилавий чоловік тицьнув пальцем у бік червонястого ґрунту, — уже кілька людей якимсь дивом одужали. Принаймні лікарі так кажуть.

Петр Манек ствердно кивнув:

— Сухе прохолодне повітря, чистіше, аніж в Альпах.

— Так, це передусім, — в очах Коші щось тъмяно збліснуло. — Моніка тут на канікулах, — перевір він розмову на інше, — допоможе хоч трохи.

Після вечері, лишившись із дівчиною наодинці, Петр незграбно спробував зав'язати бесіду:

— Справжнє чудо, ця ваша цвітна капуста.

Темноволоса дівчина мовчала.

— Це не дуже чемно з вашого боку, — сказала вона нарешті.

— Що не чемно? — здивувався Петр.

— Звинувачувати батька, що продав хворих марблюдів! Адже він не зневажливо — її обличчя зблідло. — Інакше ніколи б цього не зробив!

— Вірю, що вдруге такого не зробить. І розумію, що не міг собі дозволити таких збитків, проте...

Розмова урвалася, бо повернувся Коші. Очевидно, він підслуховував, і Петрові здалося, ніби той зміряв його розчаровано-саркастичним поглядом.

— Дивіться, — він простягнув Петрові клапоть паперу. — Найліпшу пару я продав Премчандові, який домагався цього від мене цілий рік. А ще трьох продав якимось двом золотошукачам, на щастя, я записав їхні прізвища.

— А ви не знаєте часом, де їх можна знайти?

Коші заперечливо похитав головою:

— Вони десь там, де всі інші, — чоловік махнув рукою у бік пустелі.

— Премчанд — фермер, еге?

Коші кивнув.

— Мушу до нього поквапитись.

— Зачекайте до ранку. Сякий-такий куток, щоб виспатися, у нас завжди знайдеться.

— Сподіваюсь, надворі мені теж ніщо не загрожує? — засміявся Манек. — Наша пустеля має ту перевагу, що людина може не боятися ані левів, ані піщаних гадюк.

Обличчя Коші, проте, лишалося серйозним:

— Знаєте...

— Хто зрісся з цим краєм, тому справді ніщо не загрожує, — мовила зневажливо Моніка. — Йльте, коли вам так хочеться.

Удосвіта Коші провів його до машини. Ще звечора, лаштуючись спати, вони вкрили її брезентом.

— Пісок усе роз'ї... не гірше від солі. Проникне в мастило, зіпсує мотор,

розгризе пневматичні шини й поховає, зрештою, машину разом з водієм. А піщані замети ще небезпечніші.

— Тому тут марблюди такі незамінні?

Моніка стримано відповіла йому на привітання, мовчки налила гарячої кави й поклала на тарілку духмяну підсмажену на сковорідці солонину.

Поверх легкого літнього плаття вона пов'язала фартушок, а коли схилялася над столом під час сніданку, пасма темного волосся спадали їй на обличчя.

Премчанд носив чудернацький білий тюрбан і якось безтязмно кивав головою, мовби хвилин десять тому його нокаутували. У величезній кошарі Манек побачив повне розорення. Поки роз'яснював індійцеві, що сталося з його тваринами, прибігло ще двоє в тюрбанах, вони допомогли принаймні ввести марблюдам антибіотики.

Коли повертається до джипа, індійці мовчки вклонялися.

Макінтайрова «база», як називав пластикову халупу молодик із картотеки, помітно відрізнялася від інших ферм. Над пласким дахом височіла жердина з пропелером, очевидно, вітряний двигун. Неподалік видніли рештки всюдихода, без коліс, напівзасипаного піском. До оселі прилягав гараж, одне крило його воріт було відчинене.

Петр зазирнув туди. Вловив запах ганчірок, просяклих мастилом, і зотліої гуми. Посередині стояв великий всюдиход, незвичайної, певно, власної конструкції, поруч — джип на широких колесах, що відрізнявся від лікарняного хіба що кольором. Мовби пародіюючи барви пустелі, Макінтайр розмальовав його плямами: піщано-жовтими, вохровими, іржавими. Тиша аж гнітила. Петр вибрався назовні, постояв трохи, а тоді поступав у двері будинку.

Не дочекавшись відповіді, Петр натис на клямку і, на його подив, замок автоматично відчинився, пропускаючи гостя досередини.

Чоловік, що лежав на високому синтетичному матраці під вікном, не звернув на прибульця уваги, дарма що не спав. Очі мав широко розплющені, і в них відсвічував той вогонь, що пожирає його тіло ізсередини. Чолом стікали струмочки поту.

Манек поставив валізку долі й засукає хворому рукав. Набрав у шприц тетрамінобіоцену, впевнено притис голку до руки і, м'яко натискаючи на поршень, ввів під шкіру усю рідину.

Порожній шприц відкинув у куток.

Житло своє господар обставив доволі скромно, якщо, звісно, не вважати за розкіш географічні карти. Найбільша з них займала цілу стіну, і Манек упізнав на ній Велику Пустелю — область, відому лише за фотографіями з супутників. Зовсім угорі, на північно-східному краї пустелі лежав Нью-Доусон — останній острівець цивілізації. «А головне — найближча лікарня», — подумав Петр.

Чорна коробка радіофону стояла на столику. Петр відклав убік кілька складених карт і підняв трубку.

Набрав тричі трійку, і ту ж мить автомат відізвався:

— Лікарня Нью-Доусон. Швидка допомога.

Манек спробував якнайдокладніше пояснити розташування «бази» і попросив транспорт для хворого, знаючи, що автомат записує всі його слова. Тільки-но він закінчив, озвався знайомий голос:

— Гадаєш, це марблюдяча лихоманка? — запитав Альтафіні.

— Важко сказати, поки не маємо аналізів. Не знаємо навіть, як ця хвороба проходить у людини. — «Марблюдяча лихоманка», — подумав Петр. — Ще про неї нічого не знаємо, а вона вже має свою назву». — Але, мабуть, ти маєш рацію, — мовив уголос.

— Халепа, — зітхнув у радіофоні Альтафіні.

— Сьогодні, в епоху анабіотиків, від рикетсій не помирають, — зауважив Петр.

Поклавши трубку, він ще якийсь час сидів на столі, стежачи за пацієнтом, хоч добре розумів, що стан хворого умить не може поліпшитися. Нарешті, чоловік запліਊшив очі й заснув.

Під вікном раптом безгучно, мов привид, майнула коротка тінь. Петра

кинуло в холод, дарма що всі оті байки про аборигенів, яких ніхто ніколи не бачив і яких люди начебто відтіснили у серце Великих Пісків, десь аж до Скелястого міста, досі видавалися йому смішними. Зіткнувшись лицем до лиця з невідомою епідемією, він не почувався вже так упевнено. Хворий уві сні важко хрипів, його знемога і безсилия вселяли Петрові в душу дедалі більшу тривогу. Він обережно зліз із стола, і тут зненацька розчинилися двері.

Була то звичайна людина, але вона погрозливо цілилася в Манека.

— Шо вам тут треба? — різко запитав стариган. Було щось кумедне у висушеному засмагловому обличчі цього підтоптаного ковбоя.

— Я ветеринар, — Петр покосився на пістолет і підняв руки над головою. — Випадково...

— Документи!

Петр розстебнув терморегулювальну куртку й подав свою особисту картку.

Дід тільки глипнув на неї і запхав назад зброю до своїх бароккових штанів з кишенями глибокими, мов ватіканські келії.

— А я Майкл Донован, — процідив крізь зуби, — сусід. Схоже, у нас тут хтось занедужав? — Він ошкірився, наче чорт з табакерки, рештки волосся наїжачилися.

— Так, Макінтайр. Стан доволі важкий, — Петр уже опанував себе і навіть глузував з власної легкодухості: це ж треба — злякатися такої кумедної прояви! — Краще не наблизайтесь, хвороба може бути заразна.

— Макінтайр? Я б також хотів хвороби, від якої отак молодшають!

— Молодшають?

— Ніякий це не Уош Макінтайр. Кажіть це кому хочете, тільки не найближчому сусідові.

— А хто ж це такий?

Донован знизав плечима. Петрові здалося, що він ось-ось покаже йому язика:

— Недарма ж тутешні піски називають Великими. Нехай з'ясовує той, кому це дуже цікаво.

— Але...

— Де ж тоді Уош, еге?

Такий поворот подій спантеличив Петра. Він недовірливо роздивлявся «чорттика з табакерки».

— Пане Донован, ви часом не той...

— Той самий, — скорчив кумедну міну гість, — славнозвісний агент. Тільки тепер уже на пенсії.

— То чого ж, скажіть на милість, ви не знайдете собі якогось поважнішого заняття?

— Я облітав усеньку Сонячну систему, — Донован явно не переймався надмірною скромністю. — І лише тут, у пустелі, знайшов собі мир та спокій. Час від часу щось розвідую.

— Золото?

— Поки що мусимо знайти Уоша, все інше встигнемо, — старий умить посерйознішав. — Почнемо звідси. Що ви встигли оглянути?

— Лише гараж.

Гаразд, — Донован обережно відчинив двері до сусіднього приміщення. Посередині лежав запасний мотор, очевидно, для нього вже не знайшлося місця в гаражі. Дві стіни аж до стелі були заставлені стелажами, на яких лежали зразки порід. Петр упізнав знайоме червонувато-коричневе каміння, місцями помережане білим прожилками, рудуваті камінці з металево-сірим блискучим мінералом, найімовірніше — галенітом, були тут жовто-коричневі зразки, яскраво-фіолетові й темно-червоні, були й світлі, цілком земні кварцити, пронизані прожилками металу.

— Золото! — видихнув Майкл Донован. — І ніколи мені не показував!..

Усі знахідки були докладно, з науковою точністю, описані. Уош Макінтайр, може, й був диваком, проте диваком безмірно закоханим у порядок і систематизацію.

Старий підступив до самісінького стелажа, де за склом червонясто

виблискував золотий самородок, чистими гранями нагадуючи дивовижний кристал.

— Скільки він важить, як ви гадаєте? — зачаровано спитав Донован у Петра.

— Не знаю, не вмію вгадувати.

— Крихта завбільшки три цілих і сім десятих міліметра — це один грам.

— Два кілограми, — зважився нарешті Петр.

— Щонайменше чотири.

— У ньому, мабуть, багато міді, — докинув Петр. — Я ще не бачив такого червоного золота.

Старий заперечливо похитав головою:

— Це майже чисте золото. Просто тут воно має такий колір, поки не переплавиться.

Сховатися в цій кімнаті Макінтайр, зрозуміло, не міг. Коли повернулися назад, чоловік на матраці спав, як раніше, тільки начебто трохи спокійніше.

— Що це за хвороба? — несподівано спитав Донован. — Цей чолов'яга вже дратує мене.

— Маємо лише здогади. Щось на зразок рикетсії.

— Рикетсії?

— Були колись на Землі такі мікроорганізми завбільшки десь між бактеріями і вірусами. Як і віруси, вони паразитували на клітинах.

— Гм, — замислився Донован.

— Рикетсієва паличка викликала, скажімо, плямисту гарячку. Епідемії тифу. Ви ж, мабуть, читали про це в історії.

— Гм, — скривився старий, — звідки б тут могло взятися таке свинство?

— Хтозна, — Петр зачинив за собою двері. — Гадаю, інфекцію переносять марблоди.

Донован уважно поглянув на нього.

— Підете праворуч, — а сам рушив у протилежний бік.

Твердий, затоптаний пісок підступав до самісінького порога. Вашінгтон Макінтайр не належав до тих, хто прикрашає собі життя кольоровими плитками перед домом. Своє каміння, а з ним, можливо, й свої таємниці, складав за склом стелажів.

Пустелею пролітав вітер і сухо потріскував, мовби бавився тисячею висохлих шкір. Літо, майже вдвічі довше, ніж на Землі, поволі згасало. Петра охопив незлагнений смуток, який, здавалося, витав у повітрі над безконечною, одноманітною й водночас звабливою землею. Смуток і сподівання.

Донован кудись зник; зачувши його поклик, Петр помчав за будинок. Підбіг до відчинених воріт гаража і побачив старого, що вказував на Макінтайрову механічну потвору.

Господар лежав, скорчившись, під сидінням всюдихода, ногами у бік педалей. Обличчя мав кольору пустелі, одяг на ньому був якийсь чудернацький, щось на зразок стародавньої сіро-зеленої військової уніформи. Рука була ще тепла.

— Для Уоша Макінтайра вже все позаду, — видушив Донован із непроникним поглядом.

Петр мовчки випустив з долоні руку небіжчика.

— Мусимо витягти його звідси, — сказав старий. — Бо коли задубіє, вже нічого не вдіємо.

Тіло поклали біля передніх коліс. Обидва були мокрі від поту. Макінтайр не виглядав величесько, проте був широкоплечий та й узагалі, як то кажуть, нівроку.

Вийшли надвір, на повітрі Петрові трохи полегшало. «Можливо, колись тут і птахи літатимуть» — спало йому на думку.

Донован поглянув на обрій, мовби прочитав його думки.

— Це найтепліше літо, відколи я пам'ятаю. Кожен день вище нуля, часом аж до п'ятнадцяти. А як-не-як я старожил. Ще коли тільки вийшов на пенсію, у Нью-Доусоні була єдина дослідна станція з тридцятьма співробітниками, які мінялися щопівроку. Ну, і звичайно, Уош Макінтайр та ще кілька золотошукачів.

Петр слухав лише краєм вуха. Ситуація ставала дедалі загрозливішою.

Марблюда лихоманка!

— Я бачу,— сказав Донован з притиском,— що й ви вдягаєтесь досить легко.

— Ви ж самі казали про небачену теплінъ!

— При такому вітерці увесь Доусон запинається у термокуртки аж до самісінького підборіддя.

— Мені не холодно,— знизав Петр плечима.— Зрештою, й ви вдягнені не тепліше.

— Я вже звик до пустелі, а вона до мене,— не здавався дідок.

Петрові явилася раптом Сімона Гулар, що ласувала морозивом посеред грядки із синіми та жовтими братками і посміхалася. Відчув щось фальшиве й нежиттєве у цьому видінні, може, тому, що не розумів іще всіх асоціацій.

— Пане Донован,— спохопився нарешті,— мусимо якось розподілити роботу. Ви, будь ласка, дожидайтесь вертолітота, він має бути десь за годину-два. Опишете їм ситуацію.

— А ви?

— Боюсь, що матиму чимало пацієнтів.

Індійці виглядали начебто здоровими, але Петр вирішив не покладатися більше на випадок. Вони так само члено розкланювалися й дякували, і знову повторювали, що останнім часом жодного марблюда не продали. І Петр їм повірив.

— А звідки ви знаєте, що батькові зле?— неприязно зустріла його Моніка Коші.

— Коли це почалося? — Петр помітив, мабуть, під впливом Донованових слів, що дівчина вбрана у легеньку жовту майку з короткими рукавами. Вона її личила, і це теж дратувало Петра.

— Вам що? Не холодно?

Моніка хитнула чорнявою головою, і пасмо волосся впало їй на обличчя.

— А вам яке діло до мого одягу?

— Температура у батька висока?

— Зайдіть до хати,— запросила дівчина.

Жан-Поль Коші укріслі видавався ще меншим, аніж учора, коли показував Петрові хлів. Почервонілими очима й продовгуватою головою він скидався на хворого марблюда.

— Зразу як ви поїхали,— сказав він через силу — лихоманка геть виснажила його,— мені зробилося погано від шлунка, але я не надав тому значення.

— Батько мав колись виразку,— докинула Моніка.

— Ale невдовзі мене схопило. У животі ніби шмат льоду, а всього піт заливає. Так пройняло, що ноги не тримають.

— Усе буде добре,— Петр наповнював шприц світло-жовтою рідиною.— Засукайте рукав.

Коші безпорадно почав вовтузитися з гудзиком на рукаві, поки Моніка йому не допомогла. Видовище було не з приємних.

— А з вами усе гаразд?— зробивши укол, звернувся Петр до дівчини.

Моніка механічно кивнула, волосся знову упало їй на обличчя. Обома руками вона відгорнула його назад і довго дивилася, як батько поринав у нездоровий сон.

— Допоможіть мені покласти його в ліжко,— попросила дівчина.

Коші заперечливо хитнув головою.

— Йому треба в лікарню. Якнайшвидше.— Тоді, пильно поглянувши їй у вічі, Петр сказав:— Я прошу вашу руку.

— Що, що таке?— сахнулась Моніка.

— Підкотіть трохи рукавець,— усміхнувся Петр, знову наповнюючи шприц вакциною.

— Он воно що,— насупилась дівчина,— це у вас такі жарти!

— Присядьте,— він натис на поршень шприца.— Я не вельми завбачливий. Не маю більше ані кубика.

- Тато заразився від марблюдів? — про себе вона зовсім не думала.
- Може, від марблюдів, а може, й від Макінтайра.
- Пан Макінтайр теж захворів? Має гарячку?

Петр кивнув.

- Зберіть батькові найнеобхідніші речі.

Жан-Поль Коші, нащадок бургундських виноробів, геть змарнілий, уже марив не про королівське вино, а про оцет. Дорогою Моніка судомно тримала батька за руку, ніби потиск її пальців був для нього останнім зв'язком зі світом.

До Нью-Доусона добралися, коли вже сутеніло. «Нічого дивного, — подумав Петр, — день тут лише на сорок одну хвилину довший, ніж на далекій Землі. Хоча все виглядає по-іншому».

А коли всі зібралися в кабінеті Вишинського, за вікном крижаним світлом мерехтіли зірки. Петра огорнула втома, мов хмара сарани, від укусів якої ніщо не захищало.

Більшу частину дороги їхали мовчки, лише червонясте каміння летіло з-під шин і барабанило знизу по кузову. Несподівано пан Коші підвівся і почав нарікати на головний біль. Тоді ще якийсь час розказував про свої перші спроби виростити виноград у теплицях з водяним опаленням та ультрафіолетовим світлом, після чого знову заснув.

- Батько вам розповів не все, — сказала Моніка.

- Що ви маєте на увазі? — обережно спитав Петр.

- Одразу після вас примчали золотошукачі. Їх було двоє.

- Ті, яким він продав марблюдів?

- Один уже здох.

- І вони прийшли по гроші? Ви маєте на увазі: марблюд здох?

- Звичайно. А гроші...

- Батько їм відмовив?

— Та ні. Адже ми застраховані. Тільки вони лаялися... Я чула, як вони кричали й погрожували. Й одразу по тому він занедужав.

- Сварка не має з хворобою нічого спільного.

- З ними ще третій був. Він розписався за повернуті гроші.

Петр усміхнувся не без ехідства.

— Така інформація вам як мед на душу, — в її голосі знову забриніли злі нотки, — маєте здивувати привід думати про людей погано.

- Погано? — здивувався Петр. — З чого ви це взяли?

- Вам досить лише рота відкрити.

— Дурниці. Коли ви судите про людей, це все одно що про пустелю. Мільйони піщаників, а проте всі різні. І за величиною, й за барвою...

- Гадаєте, — перебила вона його, — тут хтось жив перед нами?

- Це має значення?

— Так, — кивнула Моніка. — Тоді це була б їхня земля, а ми — лише непрохані гости.

Вишинський хотів з'ясувати у нього геть усе, до найменших подробиць. Інші також докинули кілька конкретних запитань.

— Отже, — підсумував головний лікар, — маємо більше ніж досить доказів, аби розпочати боротьбу з епідемією широким фронтом, хоч про саму хворобу знаємо тим часом дуже мало. Спробуємо іще щось довідатися від Олафа Гансена.

- Олаф Гансен? Хто це? — тихо перепитав Петр.

- Чоловік, що пережив Макінтайра, — пояснив Дені Гулар.

- Про нього щось відомо?

Дені знизав плечима:

- Він мав при собі документи.

— Зосередьмо зусилля, — провадив далі Вишинський, — на двох напрямках. По-перше, мусимо з'ясувати, хто вже уражений, по-друге, слід забезпечити профілактику.

— Друге видається мені набагато складнішим, — мовив П'єтро Альтафіні і зняв — уперше при Манекові — чорні окуляри, щоб утомленим рухом потерти

долонею щоку.— Виготовити сироватку з ослаблених збудників хвороби — найтривалільніша і найперша потреба; таке щеплення забезпечило б імунітет принаймні на п'ять років.

— Час грає проти нас,— гостро кинув Гулар.

— Знаю,— махнув долонею Альтафіні і знову надягнув окуляри.— Брати за сировину яйце клітини, чи тканини мишей, уражених через дихальні органи,— усе це потребуватиме досліджені. Та й мине якийсь час, поки нам надішлють зі столиці фахівця-епідеміолога, бо самі ми — навіть з колегою Манеком — цього не потягнемо.

— Гм,— промімрив Вишинський, опустивши свої могутні плечі.

— А ми ж повинні займатися ще й першою проблемою,— продовжував Альтафіні,— тобто шукати й ізолювати заражених, лікувати їх.

— Самі прийдуть,— втрутівся Гулар.— Або хтось привезе їх.

— Тих, що в місті, привезуть, а ті, що самі в Пісках?

— Скористаємось радіотелефоном,— сказав Вишинський.— Треба, щоб усі настроювались на певну хвилю в означений час.

Ще вранці, під час короткого візиту, Петр помітив, як глибоко позападали очі в головного лікаря і як підпухло в нього обличчя. Видно, пиячив цілу ніч. Але Петрові думки тоді були прикуті до ізолятора та двох зайнятих у ньому ліжок.

— Як, ви тут?— У першу мить він навіть не візнав Моніку, хоча їй личив навіть лікарняний халат!

— Медсестри потрібні завжди,— стенула вона плечима й увійшла з ним до палати.

Петр розмірковував, що вона робитиме сама в пустелі, на маленькій фермі, яку будь-якої міті можуть поглинути гнані вітром велетенські хвилі піску. А тоді сам засоромився своїх думок: не можна вважати Коші небіжчиком раніше, аніж той помре.

Нарешті обом пацієнтам полегшло. Більше Гансенові, котрий учора у двобої зі смертю не відступав ані на крок, мов справжній фаворит. Коші дрімав, проте й у нього температура понизилась до 38,4. Анабіоз брав своє.

Під обід, коли привезли золотошукача на ім'я Ганс Сігл, Олаф Гансен усівся на ліжку й попросив Моніку подати їйому склянку води.

— Нехай п'є скільки може,— погодився Петр, коли вона прийшла до нього порадитись.— За хвильку я підійду.

Він безуспішно намагався впорядкувати у голові інформацію, понавизбирувану в картотеці. Гансенові тридцять один рік, проїшов курс водогосподарства — досить рідкісний фах на цій пересохлій планеті; очевидно, байдукував, якщо по закінченні навчання його закинули аж на край цивілізації. За цим краєм перебував уже хіба що загадковий Макінтайр, який байдужно складав за склом вітрини зразки золотоносних порід, за які чимало охочих віддало б півжиття.

— Я ніби повернувся з того світу,— посміхнувся Гансен, сильний симпатичний блондин з короткою шиєю й довгими руками.

— Куди ви їздили? Що робили? Де, по-вашому, ви могли заразитися?— закидав його запитаннями Петр.

— Коли я прокинувся і вибрався зі спального мішка, Уш блював навколошках. Піт стікав з нього струмками; видно, й у нього добряче підскочила температура. На щастя, ми були недалеко від бази, тож одразу повернули назад. А наступного дня почався приступ і в мене. Перш за все — неймовірна спрага і...— Гансен умовк.

— І що?

— Ет, дурне.— Гансен примружив сірувато-блакитні очі.— Якийсь неймовірний страх. Так ніби я врятуюся тільки тоді, коли негайно тікатиму скільки сил.

— Хто сидів за кермом, коли ви верталися назад?

— Не пам'ятаю. Мабуть, Уш.

— Схоже, хвороба має певний інкубаційний період. У рикетсій він звичайно складає десять-дванадцять днів. Нам би дуже допомогло, коли б ви згадали, що робили в той час.

— Уш вів дорожній щоденник. Він керував усім. Я не знаю навіть, навіщо

він брав мене з собою,— Гансен невесело усміхнувся.— Ми домовилися, що мені належатиме сорок відсотків з кожної знахідки, та коли натрапили на придатну для розробки улоговину, Макінтайр відібрав зразки, а мені звелів позамітати сліди.

— Ми ж її потім не знайдемо!— заперечував я, бо таке траплялося ще і ще раз. Тут мільйони однакових дюн, всі вони схожі одна на одну.

Уош тільки посміхнувся:— Знайдемо. А як ні, то натрапимо на ще ліпше місце. Я це нутром чую.

— Ліпше місце!— скрушно зітхнув Гансен.— Ми постійно гналися за чимось ліпшим. А коли якось, напівмертві від утоми, зупинились, виявилося, що зникла каністра з водою,— Гансен розвів руками, сидячи на постелі.— Не знаю, як це могло трапитися. Ми повернули назад по власних слідах. Ну й, звісно, полаялися.

— Від цього вода не знайдеться.

— Ми були за тисячу кілометрів від Нью-Доусона. Прикиньте самі: два дні дороги — це коли б ми щодуху гнали, рятуючи власне життя. І от, пригадую, ми побачили приблудного дикого марблюда. Він був не перший, у пустелі нам зустрічалися й інші, але так близько вони не підходили.

— Поглянь, який вгодований,— Уош тицьнув мені в руки бінокля.

— Запраглося марблюдячої печінки?— зіронізував я, але одразу спохопився.

— Марблюд може довго обходитись без води, але тоді з нього зстаються самі кістки та шкіра, хоч би й з'їдав щодня по кубометру кактусів.

— Хай йому біс,— сказав я,— маєш рацію. Зрештою, правда завжди була на його боці.

— Отже, марблюд привів вас до води?

— Вже сутеніло, і пустеля немовби вкрилася від крижаної ночі плащем з блискітками на верхівках дюн. Знаєте, такий краєвид страшенно гнітить, хоч і не знаєш чому. Уош заснув за кермом. Урешті, нічого іншого йому не лишалося. Я засинав і прокидався від холоду. Мені ввижалися дикі очі марблюдів, які розглядали мене. Довкола в пустелі ніби дзюркотіли потічки, синіла ріденька трава, кущі, дерева. Над ранок мене розштовхав Уош. Світало.

Ми їхали услід за марблюдом майже до вечора. Я вже втрачав самовладання. Він зупинявся біля кожного кактуса, добре, що їх там не більше одного на три кілометри. Дорога йшла вгору, її перетинала висока скеля. Стіни каньйону були рівненькі, мовби відшліфовані водою. Макінтайр щось роздратовано бурчав. Іхати далі за твариною поміж белебнями та скелями було майже неможливо.

Гансен схилив голову на подушку:

— «Повертай!»— гаркнув мені Уош, і нам одразу полегшало. Я почувався дітваком, що відкрив собі раптом величезне значення води для людського організму. Я винюхував воду, наче озон, наче щойно спечений хліб. Коли ми нарешті вибралися на просторіше місце в улоговині поміж дюнами, я натис на гальма. — «Гадаю, десь тут тече вода»,— сказав я здивованому Макінтайрові.

— Ви тільки не хвилюйтесь,— докинув Петр. — Попийте ще трохи.

— Ми знайшли воду десь на глибині двох з половиною метрів. Було її стільки, що в ній тримтіли зірки. Нічого чарівнішого я, повірте, в житті не бачив. Хотілося закричати з радості. Але Макінтайр приклек до води, ніби нічого не сталося, а тоді й каже: «Тепер бачиш, навіщо я тягав тебе за собою?»

— Що він мав на увазі?

— Не знаю, я ніколи його не розумів. Мабуть, хотів сказати, що людині не можна ходити в пустелю самій. Бо бувають місця, які просто розчавлюють її волю,— скажімо, біля отих скель. Ми їхали мовби покинутим містом, або завойованим містом, де всі мешканці ховаються неподалік, за невидимими вікнами, невидимими дверима, за невидимою зброяєю, стежать безперестанку за кожним твоїм поруком, пронизують наскрізь поглядом. Я мусив стримуватися, щоб не закрикати...

— Випийте води. Отже, ви з тим марблюдом не мали жодного контакту?

— Ні. Але по дорозі назад ми зустріли іншого, він супроводжував нас до

самої бази. То було недалеко. Наступного дня Уш помітив, що в цього марблюда почервоніли очі, а з писка тече слина, й відвів його до Коші.

Неймовірно, але через сорок хвилин Гансен помер. Сестра, яка підмінила Моніку, спершу подумала, що він спить.

Петр тим часом зібрався на передмістя, де йому відвели під ветеринарну базу якийсь пакгауз. Але ще пообіцяв Гуларові допомогти під час препарування.

Не встигли вони закінчити, як їх покликали до Вишинського.

— Або нас заганяють до смерті, або ми самі збожеволіємо,— мовив до Петра Гулар. Його очі справді хворобливо блищають.

— Мабуть, буде ще гірше,— відповів йому той.

Нагорі сидів український Тейксейра з іще восковішим обличчям, аніж при знайомстві з Петром.

Вишинський мовчав.

— Що нового? — спитав Дені.

— Моровиця лютує,— при слові «моровиця» Тейксейра ледь не зомлів.

— Чия це вигадка? — поцікавився Гулар.

— Померлий, кажуть, геть почорнів, а на череві мав гулі завбільшки з кулак...

— Дурниці,— перебив його Петр.

— Це називається ціанозом,— пояснив Гулар.

— Мені байдуже, як воно називається,— холодно відповів Тейксейра.—

Я повинен підтримувати порядок.

— А що не в порядку? — озвався Вишинський.

— Містом ширяться небезпечні чутки.

— Які чутки? — поцікавився Дені.

— Буцімто спалахнула епідемія чуми, ви що, поглухли? Хворобу, подейкоють, привіз Макінтайр зі Скелястого міста, а тепер уже звідси, з лікарні, вона поширюється по місту...

— Ясно,— перервав його Вишинський і розпростав плечі.— Отже, мусите роз'яснити людям стан речей. Треба рятувати їх від інфекційної хвороби. Пояснювати їм, що вони повинні якнайретельніше дотримувати гігієни і що кожен повинен зробити щеплення, тільки-но ми виготовимо достатню кількість вакцини. Якщо ви їм не дасте потрібної інформації, вони щось вигадуватимуть.

— А ті два небіжчики? — крутнув головою Тейксейра й затято стис бліді тонкі губи.

Наступного дня Петр сидів у своїй амбулаторії, розглядаючи у вікно жовто-червону рівнину. Вона чимось приваблювала його. Здавалось, була непід владна часу, глибока, як море, і непроникна. Роботи було по зав'язку, чимало тварин здихало швидше, аніж він устигав їм чим-небудь зарадити. Епідемія не зачепила лише поодинокі ферми.

З людьми було ще гірше.

Петр остаточно збагнув це, побачивши у дверях Дені Гулара. Таким змарнілим він ще не був ніколи.

— Моніка Коші захворіла.

Петр не одразу згадав її обличчя. Дивився безутішно в пустелю, що червонясто відсвічувала під пообіднім сонцем, наче волосся Моніки Коші.

— Цього можна було сподіватися. Сідай,— запросив він Дені, намагаючись опанувати себе.— Має гарячку?

Український розгублений Гулар сів у крісло і, махнувши рукою, мовив:

— Хворих дедалі більшає. Я чув, що сьогодні увечері останній рейс. Від завтра Нью-Доусон і вся округа, аж до найвіддаленіших поселень, одне слово, усі Великі Піски закриті. Третина планети!

— Нерозумно випускати людей звідси.

— Дозволено відлетіти лише кільком найповажнішим, ясна річ, персонам.

Якщо пройдуть карантин, звичайно.

— Боюсь, що рикетсії не відрізняють начальство від посполитого люду.

Вони занадто примітивні для цього.

— Якщо то взагалі рикетсії.

Петр запитально глянув на співрозмовника.

— Поводяться вони поки що дуже дивно.

Лише надвечір Петр вийшов із затхлого пакгауза, куди донедавна, очевидно, складали, різні хімікати: подекуди й досі валялися поліетиленові мішки. Зробивши кілька кроків, насторожено озирнувся. Жінка, що пройшла мимо, мала ріденьке волося, зліплене у масні пасма. Поки доїхав до лікарні, стрів ще кількох перехожих з намащеним волоссям.

— Захищаються від інфекції,— пояснив Дені з кам'яним обличчям.—

Дехто знову повірив у цибулю, але олія, схоже, перемогла за всіма статтями.

— Олія?

— Атож, звичайна столова олія. Чи, може, ти знаєш надійніший засіб?

Жан-Поль Коші, що сидів на краю ліжка, привітав Петра довгим проникливим поглядом.

— Я знаю, що помру,— сказав він спокійно.

Петр згадав Гансена, і йому зробилося моторошно. Неочікуване поліпшення стану здоров'я, а тоді раптова смерть.

— Не кажіть дурниць,— гrimнув він на Коші.

— Від чого, власне, ця хвороба?

— Якийсь організм паразитує на червоних тільцях крові.

— Ви певні цього?

Петр знизав плечима.

— Я маю таке відчуття, ніби ця хвороба існувала давно.

— Тобто?

— У мені... і в інших також...— Коші мовби розмірковував у голос.—

У моїй дружині також. На пораду лікаря я переконав її, аби ми оселилися тут.

— Вона не призвичайлалася?

Коші похитав головою:

— Ми поховали її через кілька тижнів. Я проклинув свій переїзд, який пришивши її кінець... І стежив за Монікою, що потроху призвичаювалася...

— Це ж цілком природно.

— Вона захворіла?

Петр, повагавшись, кивнув.

Жан-Поль Коші мовчки підбивав підсумки.

— Марблюди поздихали? — запитав він нарешті.

— Усі, крім наймолодшого. Той тримається.

— Марк Аврелій,— Коші посміхнувся очима,— я любив його найдужче.

Жан-Поль Коші, нащадок бургундських виноробів, помер за годину, не сказавши більше ні слова. Його дочка у цей час палала від гарячки, яку навіть ліки не могли збити нижче сорока градусів.

Петр бездумно дивився у вікно, коли прибіг Альтрафіні на своїх довгих худих ногах. Вступив у нього чорні окуляри.

— Якщо не маєте роботи, я вас запряжу,— це пролунало, немов наказ.

У коридорі працювали ультразвукові дезинфікатори. Санітарі везли закривлене тіло, вкрите простирадлом до підборіддя.

— Я ж не лікар.

— Гулар приде з хвилини на хвилину,— запевнив Альтрафіні,— а тим часом подаватимете інструменти. Зможете?

— Спробую. Але добре дивіться, що я вам тицяю в руки... А що з асистенткою?

— Вилила собі на голову півпляшки олії й боїться переступати поріг лікарні,— глухо пояснив Альтрафіні.— Старе, добре середньовіччя.

В операційному залі Альтрафіні ще раз проглянув рентгенівські знімки. Тоді вправно видобув уламок черепної кістки, що тиснув на мозкову оболонку. Надчутливими рухами вичистив рештки засохлої крові.

Гулар зашив чоловікові рвану рану на плечі й розбите надбрів'я. Тоді взявся за зламану стегнову кістку, скріпив її синтетичним дротиком, який з часом розчиниться, і зашив розріз.

— Дорожня пригода? — запитав стомлено Петра, коли вже виходили з операційної.

- Найгірша пригода: зіткнення з дурнем,— відказав Дені.
- Його зупинили на вулиці, бо мав чисте волосся і не хотів намащуватись олією,— сухо пояснив Альтафіні.

Петр похмуро глянув на нього.

- На щастя, юрба розбіглась, перше ніж наспіли Тейксейрові люди.
- У майбутньому це може скінчитися ще гірше.

— Господи! Де ми живемо?! — не витримав Дені Гулар.

— Серед людей,— Альтафіні зняв окуляри й потер долонею обличчя.

- Ходімо, виспішся у нас,— запросив Гулар Петра.— Не бійся, у мене таке волосся, що можу обходитися без олії.

Уранці, коли Петр вирушив до лікарні, його перестрів робітник із сусіднього складу. Руки тримав у кишенях комбінезона.

— І ви не вірите! — зміряв він Петра поглядом.

— А ви вірите в олію чи цибулю?

- Я — ні,— згодився молодик,— але досить, що інші вірять. До того ж олії лишилося мало. Мусите мати з собою ще й це,— він витяг з-під теніски блискучий хрест у формі ікса.

— Ale ж він золотий! — поспіхом мовив Петр.

- Я випадково маю два, можу один вам відступити,— молодик відверто кепкував з Петром.

— Дякую, але обійдуся без дурниць.

— Як хочете. Завтра за нього заплатите дорожче. Петр завагався. Повернувшись до амбулаторії. У скриньці поміж ліками знайшов пляшечку з рициновою олією і, доляючи сором, намастив волосся.

Дорогою до лікарні зустрів чималу процесію. Вона тяглася за Вишнівським і показним сорокарічним чоловіком, якого супроводжували два кремезні хлопці у комбінезонах золотошукачів. Незнайомий красень кинув на Петра уважний і водночас насмішкуватий погляд.

- Що тут діється? — пошепки питав Петр у Гулара, котрий замикав колону.

— Маємо нового голову,— відповів Дені, не ховаючи глузливої посмішки.

- Золотошукачі понайхали до міста й добились відставки міської ради.

Отой Етчінсон має створити тепер нову.

— Чого ж він хоче?

— Хоче пересвідчитися на власні очі, як ми воюємо з чумою.

— З «чумою»?

Дені мовчки кивнув.

Кремезний, могутній Вишнівський ступав поважно, не звертаючи ні на кого уваги. Зупинився аж перед дверима ізолятора.

— Не боїтесь? — спитав Етчінсона швидше байдужно, аніж іронічно.

- Бог береже мене! — Етчінсон широким жестом підняв золотого хрестика. Петр помітив, що волосся у нього намащене, мов у шлюбного афериста.— Це вам слід боятися!

Він хвильку постояв із піднятою головою, мовби чекаючи оплесків, а тоді увійшов. Усі хотіли податися за ним, проте Етчінсон зачинив двері. У жіночому відділенні не було де повернутися: в одній палаті аж вісім ліжок!

Петр не міг відірватися від Етчінсонового погляду, яким той перебігав по розпашілих обличчях хворих, затримавшись на мить на Моніці.

— А що пеніцилін? — спитав він у Вишнівського.— Ви його пробували?

- Так,— незворушно відповів головний лікар.— Підемо далі? Петр обернувся до Дені Гулара. Лише тепер помітив, що й приятельскористався універсальним профілактичним засобом — помастив чуприну, щоправда, лише над вухами й трохи на скронях.

— Цей мікроорганізм,— очевидно, він так і називатиметься: рикетсія марблюдна,— поводиться надзвичайно зрадливо,— пояснював Вишнівський.— Як правило, через два-три дні вже не реагує на антибіотики.

- Ваш обов'язок випробувати усе,— повчав його Етчінсон.— І пеніцилін, і хрестики. Якщо мене оберуть головою, постараюся, аби лікарня одержала їх за півціни. Звісно, коли ви теж проголосуєте за мене.

Вишинський завмер, спазматично ковтаючи повітря.

Етчінсон тим часом нахилився до нього:

— Ота дівчина ліворуч — часом це не дочка Коші, що продавав марблюдів?

— Даруйте, — Вишинський знизвав могутніми плечима. — Подробиць я не знаю. Я ж тільки лікар.

— Ви головний лікар, — з усмішкою нагадав Етчінсон. — Її батько буде заарештований і засуджений. Ми мусимо з'ясувати причини сьогоднішньої критичної ситуації і покарати винних.

— Його ви вже не покараєте, — втрутився Петр, дивлячись на великий золотий хрест. — Старий Коші учора помер.

Етчінсон ковзнув по ньому поглядом:

— Я це врахую, — і, примруживши очі, знову звернувся до Вишинського. —

А тепер я хотів би переговорити з тими, кому ви дали у лікарні притулок.

— Що? — Петр здивовано зупинився.

— Перед обідом сюди забігло троє геологів, які не люблять цибулі. За це їм погрожували на вулиці, — пояснив Дені.

— Мене дивує такий легковажний тон.

— Я вважаю, що лікарня не повинна втручатися в політику, — відповів Дені так само байдужно, дивлячись кудись убік.

— А я вас уже десь бачив, — прорік Етчінсон із прирослою до вуст усмішкою, коли процесія досягла кінця коридора.

Найкремезніший із трьох геологів сидів мовчки на підвіконні, двоє інших — просто на підлозі. На слова Етчінсона силач відповів:

— Я вас також.

Його товариш, молодик із темними вусами, гмуknув.

— Бекінгем, таке гарне прізвище, — продовжив Етчінсон. — А проте за будь-якої погоди вам щось не до шмиги. Видно, зроду ви такі заколотники, еге, Бекінгеме?

— Погода мені подобається, — відказав Бекінгем. — Тому що в погоду не можуть стромляти носа ті, хто в ній нічого не тямлять.

— А в чому це я нічого не тямлю? — наполягав Етчінсон.

— В усьому, — спокійно відказав чоловік з підвіконня. — А в золотошукацтві й поготів. Це праця тяжка й виснажлива. А вам жодна праця не до вподоби. Отже, заняття золотошукача ви покинули своєчасно. Оподатковувати й конфіскувати, ставши міським головою, — це куди вигідніше, аніж шукати золото.

— Це щось новеньке — звинуватити заздалегідь! — Етчінсон усе ще намагався зберегти усмішку.

— Та щоб я з цього місця не зійшов, коли у вашій голові не визрів уже цілий ряд «удосконалень»!..

— Гаразд, Бекінгеме, доволі. Мені здається, ви почервоніли. Вас часом не лихоманить?! Гляньте у дзеркало, коли не вірите.

— Ідіть під три чорти.

— Перед чумою усі ми рівні. Чи як ви гадаєте? — Етчінсон видобув золотого хрестика й підніс до вуст.

— Ідіть під три чорти, — повторив геолог.

Тим часом помер золотошукач Ганс Сігел, що купив у Коші одного з трьох заражених марблюдів. Петр повідомив про це Гулара, але той лише безпорадно розвів руками:

— Смерть від цієї хвороби точна, немов годинник, але, знаєш, що найгірше? Щойно телефонував Тейксейра і заявив: коли й надалі ми захищатимемо тих трьох геологів, вони не гарантують безпеки нашій лікарні.

— От падлюка! Але, гадаю, все-таки ми в безпеці. Ті, що каламутять воду, бояться чуми як чорт ладану. Ти помітив, як заціпенів Етчінсон, щойно переступивши наш поріг?

— А до всього, — провадив Дені, — вони затримали П'етро, бо він не змастив собі голову олією і не начепив золотого хрестика.

— Але ж це безглуздя!

Гулар знизвав плечима:

— Альтафіні чудово знов, що діється навколо. Не дитина вже.

— Що ти говориш?!

Гулар знову знизвав плечима, вдихнув повітря, ніби хотів ішо сказати, але натомість лише кивнув на прощання й залишив Петра на самоті.

Манек дивився з другого поверху на низькі дахи Нью-Доусона, що западали в сутінки на тлі виклично синього неба.

— Поки не випустять Альтафіні, залишайтесь тут,— почув він глибокий голос Вишинського, що лунав ніби здалеку, з-поза невидимого обрію.

— Випустяť?

— Тейксейра пообіцяв. Тільки-но в місті стане спокійніше і спорожніють вулиці. А ви ввели собі вакцину?

Петр кивнув:

— Якщо вона чогось варта.

— Гм,— буркнув Вишинський,— по-вашому, рицинова олія допоможе більше?

Петр силкувався опанувати собою, але відчув, що червоніє.

— Я розумію,— кивнув Вишинський і, повернувшись, вийшов.

— Вибач,— підійшов невдовзі до нього Дені.— Шеф хоче, аби ти доглянув за ізолятором. Опівночі зможеш піти спати, він тебе підмінить.

В ізоляторі Петра чекала несподіванка. Моніка лежала на спині й перечитувала старі телепринти.

— Тридцять шість і два,— шепнула медсестра, пробігаючи повз Петра.

— Диво, та й годі,— посміхнулася геть виснажена дівчина.— Як вам пощастило вилікувати мене?

Петр здригнувся.

— Спробуємо з'ясувати,— сказав він якомога спокійніше. — Принести вам що-небудь? — він ніколи не думав, що так важко виконувати останнє бажання людини.

— Що? — вона відклала телепринти й потягнулася.

— Може, морозива? — це слово видалося йому найдоречнішим.

Моніка заперечно похитала головою й заплющила очі.

— Мені хочеться знову бути в пустелі і вслушатися в неї.

— Боже, невже вам її не досить? — Петр ледь стояв на ногах від утоми, його занудило, ніби від раптової зупинки каруселі.

— Пустеля має власну мову. А колись вона жила справжнім життям. Із вітром. Піском. Сіллю. Водою.

— Водою? — Петро згадав Олафа Гансена.— Таж там її ані краплини!

— Колись текли цілі ріки. Давно це було. Тоді ще навіть у Скеястому місті жили люди.

— Багата у вас фантазія!

— Я все це відчуваю,— дівчина розплющила очі, і на її вустах сяйнула посмішка.

— Ми повинні перевести вас у іншу палату,— перервав її Петр.

— Чому?

— Аби ви знову не занедужали,— збрехав він.— Піду гляну, чи є ще вільні місця,— і боягузливо вискочив у коридор. Скутість не минала, він задихався, по спині котився піт.

Гулар роздивлявся щось крізь фасадне вікно.

— Поглянь,— сказав він, не відриваючи погляду.

Петр одразу не збагнув, що воно таке, оті блукаючі вогні.

— Смолоскипи,— підказав йому Дені. В його голосі забриніла тривога.

Він мав рацію. Вогні яскравішли й чадили — мабуть, палили ганчірки, змочені мастилом.

Петр не міг визначити, скільки їх; здавалося, смолоскипи заповнили усе подвір'я. Раптом вогні зупинились, мовби завагалися. Машина «швидкої допомоги», що саме над'їхала, теж зупинилася, наче загрузла в густому болоті.

Натовп гудів, наче гроза наблизялася, з темряви, то тут, то там виринали чорні силуети. Петр і Дені здивовано перезирнулися.

— Перед головним входом запалав великий дерев'яний хрест, увиразнюючи постаті, довгі тіні шмигали, немов кажани.

Хтось загрюкав у двері.

Добігли запізно. Посеред коридора стояв вродливий молодик з довгим каштановим волоссям, масним від олії і розділеним посередині на проділ. На шиї висів золотий ланцюжок з хрестиком. Він стискав його двома пальцями, ніби тим додавав собі сили.

— Просимо,— оголосив молодик натренованим голосом,— видати нам Моніку Коші. Вона постане перед справедливим судом.

— Моніка Коші тяжко хвора,— озвався позаду Вишинський своїм глибоким голосом.— У чому вона звинувачується?

— Моніка Коші — відьма,— відказав молодик цілком серйозно.

Вишинський, подавшись уперед своєю могутньою постаттю, недовірливо втупився в гостя запаленими очима.

— Вона одужала від смертельної хвороби, якої не здолали найзагартованіші в пустелі чоловіки.

Дені випростався і склав руки на грудях, мовби готовувався до бійки.

«Поінформовані вони добре,— подумки відзначив Манек, згадавши високу худу санітарку, що чвіть години тому прошмигнула повз нього.

— Поки ми не переконаємося,— загримів Вишинський,— що вона справді одужала, не може бути й мови, щоб вона встала з ліжка!

— Даємо вам двадцять хвилин,— осклілим поглядом парубок дивився кудись поміж них, у глибину коридора,— після чого не відповідаємо ні за що.

Не випускаючи з рук хрестика, він поглянув їм у вічі й різко обернувся.

— Скільки вона житиме? — спитав Гулар Петра, коли вони зосталися самі. Знадвору до них долинав гул натовпу; створювалося враження, ніби вони ув'язнені на споді величезного темного вулика.

Петр похитав головою.

— Гансен і Коші померли десь години через дві після того, як спала температура. Ale з точністю до секунди ніхто не лічив.

— Спробуємо затягнути час,— запропонував Гулар і глянув на годинника.— Довго це вже не триватиме.

Вишинський подивився на нього важким поглядом, підпухлі очі, здавалось, налилися кров'ю:

— Докторе Гулар, ви усвідомлюєте те, що кажете?

Дені нервово стенув плечима:

— Ми не можемо їх недооцінювати. Вони втратили останню краплину здорового глузду. Сподіваетесь угамувати ошалілу юрбу? — Дені майже кричав.— Та вони зметуть нас, мов крихти із столу.

— За пацієнтів відповідаю я,— відповів Вишинський спокійно.— Хоч би й увесь світ збожеволів.

— Нас розшматують на клапті.

— Ви думаете, вони наважаться увірватись у лігво чуми? — перепитав Петр.

— Їх уже ніщо не зупинить!

— Олія на голові, золоті хрестики, відьми! Як вони можуть сприймати усерйоз усю цю бриднью??!

— Якщо за цим — золото, то чом би й ні? — пробасив Вишинський.— Золото, тупість, помста.

— Я спробую посадити її в машину й утекти через задні ворота,— запропонував Петр.

Вишинський поміркував і кивнув на знак згоди.

— А ми? — упівголоса запротестував Гулар.

— Я думала, ви вже забули про мене,— сказала дівчина.— Чи нема у вас чогось почитати?

— Як ви себе почуваєте? — перебив її Петр. — Можете встати?

— Навіщо?

— Спробуйте,— він підступив до ліжка. Знову з'явилось нудотне відчуття у шлунку.

Петр підтримав її в останню мить.

— Паморочиться в голові,— вибачливо посміхнулася Моніка.

— То нічого,— квапливо вимовив він.— Ви довго лежали. Та й гарячка зробила своє. Знаєте, де ваш одяг?

Розпацливо хитнула головою.

— Не біда,— він підтримував її за стан.— Ходімо, мусимо поспішати.

— Ви б спочатку увійшли в моє становище,— відказала дівчина,— а тоді вже сердились.

Вона справді старалася з усіх сил, стиснувши губи аж до посиніння, а проте посувалися вони надто повільно.

Петр мовчки взяв її на руки й побіг коридором. Сходами спустився у приміщення, де вони з Вишинським колись анатомували Макінтайрового марблюда. Мав таке відчуття, ніби відтоді спливло море часу.

Анатомка була відчинена, тъмяно й байдужно поблизукували білі кахлі. Петр поклав дівчину долі й узявша за клямку двостулкових дверей. Відчинилися.

Заднє крило лікарні освітлювалося кількома лампочками, світло яких тонуло в безкрайній ночі. Невеличкий всюдиход, яким Петр об'їжджал довколишні ферми, стояв біля шлагбаума. З боку вулиці його прикривала безформна споруда амбулаторії, схожа на великого білого жука.

— Куди ми так летимо? — Моніка нахилила голову, щоб відкинути пасмо волосся з обличчя. Її очі, здавалось, сприймали світ без будь-яких застережень, з такою довірою й розумінням, що Петр їй навіть трохи позаздрив.

— Поясню, встигнемо,— він заскочив у електромобіль й увімкнув мотор.

Здалеку долинув тупіт, кроки множилися, мов при відлунні.

— Що тут діється? — вона роздивлялася навкруги. У голосі було більше цікавості, аніж страху, коли показались вогні смолоскипів.

Петр перемкнув швидкість. Найближча постать відскочила. Хтось жбурнув у них смолоскипом. Вони інстинктивно зіщулилися, Моніка навіть затулилась рукою. Смолоскип ударився об вітрове скло й відлетів убік. Другий вже не долетів до всюдихода.

— Чого вони хочуть?

— Вас,— глянути їй у вічі він не наважився.

За Нью-Доусоном видимість була нікудишня. Поривчастий вітер шалено звихрював червонясті хмари пилюки й піску, які час від часу страшно тремтливою стіною поставали перед фарами.

— Тільки б не ураган,— Моніка, склавши руки на колінах, дивилася поперед себе.— Восени вони тут бувають часто.

— З цього теж можемо мати певну користь. Нехай спробують тепер наздогнати.

— Ви гадаєте, що... —не повірила Моніка.

Петр знизвав плечима:

— Гадаю, вони на все здатні.

Раптовий поштовх підказав, що шосе закінчилося, машина вскочила у найжджену колію і тепер злегка похитувалась. Вихор ніби трохи вщух. У променях фар мерехтіли верхівки дюн, і Петр почував себе моряком, який після тривалих блукань побачив нарешні рідний берег. Хоча край, що чигав на них, був чим завгодно — тільки не рідним берегом.

Край безлюдний, зрадливий, химерний.

— Чому ви не хочете завернути до нас? — дивувалася Моніка.

— Ваша ферма — якраз те місце, де нас перш за все шукатимуть. Пустеля безкрайя, й вони це знають не гірше за нас,— він хотів іще чимось підбадьорити її, проте раптом відчув біль у всьому тілі й повне виснаження.

— Не гнівайтесь, я трохи відпочину,— Петр зупинився, але мотор не увімкнув.— Сьогодні у мене неймовірно важкий день,— і він відкинувся на спинку сидіння.

— У вас гарячка,— він відчув прохолодний дотик її руки на своєму зап'ясті.

— Отже, іще на півбіди більше,— він усміхнувся до Моніки, але в темряві побачив лише овал її блідого, розгубленого обличчя.— Досить і того лиха, що

маємо у цій пітьмі повзти по таких місцях, куди розумна людина ніколи не поткнеться.

За кілька хвилин він трохи оклигав. Звернув з наїжденої траси, далі мусили посуватися якнайобережніше, обминати белебні й громадки кактусів, що стирчали на тлі світлішого обрію, наче примари. З великим зусиллям стежив за жовтуватими конусами фар, що повільно посувалися вперед.

— Що це?! — раптом зойкнула Моніка. Машина вибралася на піщаний пагорб і завмерла. На південному заході палахкотіла заграва, ніби сходило невелике криваве сонце.

— Мені страшно,— прошепотіла дівчина, знову хапаючи Петра за руку.

Легким потиском він відповів на її дотик і навіть спробував посміхнутися крізь темряву:

— Якби пісок і скелі могли горіти, я подумав би, що це пожежа.

Він повернув ліворуч. Заграва близчала, розкидаючи золотисті язики вогню аж до зірок, ніби химерне, палаюче колесо відламувалося від пустелі й летіло до небес.

'Унизу, на рівнині, стугоніло полум'я. Ціла ферма була у вогні, роздмуханому сильним вітром.

— Теплиці! Поглянь! — скрикнула Моніка.

Коли впав дах і вгору здійнявся високий сніп іскор, вона затремтіла, аж Петрові стиснулось серце.

— Хто, хто це підпалив?!

Пустеля здавалася тепер розлогішою, але вже не такою ворожою, навпаки — вона ніби вселяла надію, що ці палаючі скалки, в які запікалася прискаюча іскрами речовина, вона проковтне й поховає навіки.

Вітер рвав полум'я на клапті і, змішууючи з піском, жбурляв у небо.

— Чия тут ферма найближча? — озвався нарешті Петр.

— Премчандова, — ковтаючи слізози, мовила Моніка.

Петр згадав індійців у тюрбанах:

— Так. А за нею, якщо не помиляюсь, Макінтайрова база.

— Ale це вже у самій пустелі, — кивнула Моніка й поглянула Петрові просто в очі.

— Пустелі можемо не боятися. Люди страшніші, — Петра здивували власні слова.

Вітер дужав, здалеку долинув гуркіт, ніби заструмували підземні ріки.

— Почалося!

— Ураган? — для нього це слово було порожнє, але в її голосі відчув страх.

— Хутчай, мусимо сковатися!

Вони вскочили у машину, і Петр різко набрав швидкість. Перед ними знову виросла стіна, цього разу суцільна і непроникна. Фари були безсилі.

— Хоч в око стрель.

Не встиг він договорити, як невидима сила вирвала кермо з рук, підняла машину й перевернула на бік. Неприв'язану Моніку кинуло просто на Петра.

Мотор заглух. Вони лежали в суцільній темряві. Вив вітер. Довкола них мчала піщана ріка, її хвилі вдаряли об перекинutий електромобіль, і машина ритмічно здригалася.

Петр допоміг Моніці звестися й намацав пульт управління. Електроавтоматика, на диво, працювала, та тільки-но відчинились дверцята, як до середини увірвався пісок, вдарив в обличчя, набився в рот, намагаючись задушити.

З останніх сил Петр виповз назовні, тримаючись за машину, аби вітром його не віднесло вбік. Перекинutий електромобіль безпомічно лежав за три кроки від червонястої скелі, на яку вони наразилися в темряві.

Потім він допоміг Моніці виліти з поламаної машини. Притиснувшись одне до одного, вони спробували дістатися скелі. Відчував плечем її щоку, з-під заплющених повік її текли слізози, проте зуби вона стискала так, що аж посиніли вуста. Увесь світ перетворився у grimotливу пітьму, яка підкощувала ноги, намагалася відірвати їх одне від одного, розлучити і разом із тисячами золотих, червонястих піщинок розкидати по пустелі.

Обнявши і зігнувшись у три погиблі, вони доповзли до затишної місцяни. З одного боку скеля трохи нависла, і під скельним карнізом дихати

стало вільніше. Тільки пісок поскрипував на зубах. Раптом запала неприродна тиша.

— Людина тут жити не може,— розплачено й смутно посміхалась до нього жінка, приклякнувши між широкими голівками братків. Квіти були сині, жовті, фіолетові. Смутні, наче полиск її очей. Петрові вони видались чарівними, хоч були приречені до загибелі на цій червонястій, з прожилками скелі. Від неї то бухало жаром, то віяло холодом, мовби він нахилявся над крижаним озерцем.

А одного разу, коли вітер ледь чутно здіймав пісок, наче фату нареченої, і гнав пустелю з півночі на південь, його відвідав Уош Макінтайр із засмаглою лисиною, у кумедних вояцьких штанях.

— Чим ти тут харчуєшся?— він присів біля нього і, здавалося, увесь світ (так нерідко бувало зранку) схилився над прохолодною рівниною.

Що за питання! Тож золота на цих берегах предосить і поснідати може кожен, хто тільки має час тут зупинитися. Але в Уоша Макінтайра поблизував тільки золотий хрестик на ший.

— Чому ти так розглядаєш мене?— Макінтайр відступив крок назад і підкотив вояцькі штани до колін.— Я мусив їх одягнути знову.

Петр трохи злякався: ще б пак, хіба Уош Макінтайр не мертвий? А друге обличчя, що схилилося над ним? Адже це теж обличчя неживої людини. Він добре знає її, тільки не може згадати ім'я. Обличчя чарівне, овальне, блідувате, обрамлене темним, зrudим полиском волоссям. Кольору тутешніх скель.

Скеля. Перекинута машина.

А старого звати Майк Донован. Петр добре його пам'ятає. Це ж він знайшов колись Макінтайра, скарлюченого за кермом його потворного всюдихода, вони разом іще роздивлялися Ушову химерну колекцію мінералів. Зрештою, колекція ось тут, поруч, у високих, аж до стелі, вітринах.

— Золото? — Донован стежив за його поглядом.

Петр підвівся на ліктях. Не загубилося. Червоняста грудка на клаптику паперу з позначенням родовища.

Приміщення було геть заставлене вітринами,— наслідок тривалого Макінтайрового двобою з пустелею. Не знати як тут вмістилася розкладачка.

Моніка посміхалася. Вона взяла Петрова руку у свої долоні й лагідно її зігрівала.

Він почував себе, наче новонароджений. Міг устати, крикнути, помчати пустелею... Але тут-таки його кинуло в холод: а що коли це і є остання хвилина його життя, як було з Гансеном, Коші і всіма до нього?..

Але ж Моніка жива!..

— Вона врятувала тобі життя, друже,— Донован, здавалось, читав його думки.— Коли тобі було зовсім кепсько і ти горів у лихоманці, вона повернулась до машини й принесла води, аби напоїти тебе. А коли вас геть засипало, вигреблася з ями. Уночі я бачив пожежу й заїхав подивитися, чи не пережив хто обидві біди — полум'я й ураган.

— Ви підібрали нас?

— Ми вирішили, що коли вас шукатимуть по довколишніх фермах, сюди зайдати вони не наважаться.

— Боятимутися чуми?

— Ато ж. Утім, вони мають тепер інші клопоти. Нешодавно заїздили й до мене, шукали Етчінсона і ще двох, котрі підпалили ферму Коші.

Петр спробував сісти. У голові паморочилось.

— Ім пощастило менше, аніж вам,— провадив далі Майк Донован.— Помоєму, втрутилася вища справедливість. Мабуть, тому, що я в неї не вірю, небо показало мені, як було б гарно, якби вона існуvalа.

— А епідемія?— спитав Петр, коли довколишній світ, востаннє хитнувшись, постав нарешті перед його зором у своєму реальному, пустельному вигляді.

— По радіо передавали, нібито сьогодні вже не виявлено жодного нового захворювання. Останнім постраждав доктор Гулар, ти його, звісно, добре знав.

— Дені?

— Ні, його дружина.

Петр востаннє побачив її серед грядочки братків. Щаслива від щойно з'їденого морозива, з солодкими вустами, теплим поглядом. Квіти схиляли додолу широкі кольорові голівки.

За вікном важко підіймалося велике червоне сонце, і Петр сьогодні вперше усвідомив, що грізна червона півтемрява, з якої воно випливає, утворена величезною хмарою пілюки, мільярдами найдрібніших піщаників, які й досі літають у повітрі після нічної бурі.

— Я передбачав цю епідемію,— Донован порушив тишу,— хоч, може, мое обґрунтування й видається тобі не зовсім науковим.

Петрзвічливо посміхнувся.

— Це стародавня планета. Вже мільйони років вона не змінює свого вигляду.

Петр ствердно кивнув.

— Але не завжди вона була мертві й пустельна, замолоду на ній було життя. Та коли її сили вичерпалися, вона сковала життя у пустелі, поміж громадами скель, у яругах та каньйонах. Там воно й дождалося нас.

— Щось на зразок спор?

— Ніби зáв'язки, що оживають, потрапивши на родючий ґрунт.

— Чому вони вигубили стільки людей?

Донован знизав плечима:

— Очевидно, від біологічної несумісності.

— Але як же тоді Моніка?..

— Ви двоє! Можливо, допомогло щеплення. Або уже навчилися вибирати...

Моніка відрвала погляд від Макінтайрових знахідок і подивилася на співрозмовників:

— Знаєте, мені здається, у пустелі він шукав зовсім не золота, як усі інші. Інакше навіщо б він тоді тягав за собою Гансена?

Петр зацікавлено, жваво повернувся до неї.

— Він шукав воду!— переможно засміялась вона.— Бо без води людина ніколи...

— Я теж так думав,— погодився старий.— Але я знов його ліпше. Уош Макінтайр,— якусь хвильку він підбирав слова,— Уош Макінтайр просто шукав. Шукав, бо пошук був його єством.

— То виходить,— Петро марно намагався стримати хвилювання,— що ми вже не люди?

— Навпаки!— заперечив старий Донован.— Саме тепер ми будемо людьми!

Величезне червоне сонце, непомітно розсіюючи темряву і пілюку, піднімалось, немов золоте яблуко майбуття.

Заставка Олега Блащука

Бурбан Володимир Якович (нар. 1937 р.) — журналіст за фахом. Перекладає з російської та польської мов.

Матола Микола-Дионізій Омелянович (нар. 1952 р.) — автор кількох поетичних книжок та низки статей і перекладів у періодиці. Член Спілки письменників України.